

پایش ملی محیط کسب و کار ایران زمستان ۱۴۰۴

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

(دوره سی و هشتم)

خرداد ۱۴۰۵

فهرست مطالب

۳	مقدمه.....
۴	چکیده نتایج.....
۵	بخش اول: روش‌شناسی گزارش.....
۵	معرفی مؤلفه‌های طرح پایش .....
۹	طرح نمونه‌گیری .....
۱۵	محاسبه شاخص کل محیط کسب و کار.....
۱۶	آشنایی با نظریه عمومی کار آفرینی شین.....
۱۷	بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری.....
۱۷	شاخص ملی محیط کسب و کار.....
۱۸	شاخص بخشی محیط کسب و کار.....
۲۱	شاخص استانی محیط کسب و کار.....
۲۶	شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی.....
۲۹	شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها.....
۳۱	شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کار آفرینی شین.....
۳۳	شاخص محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی .....
۳۴	شاخص محیط کسب و کار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی .....
۳۵	شاخص محیط کسب و کار بر اساس شرکت‌های دانش بنیان .....
۳۷	شاخص محیط کسب و کار بر اساس ظرفیت تولید بنگاه‌های اقتصادی.....
۳۸	برخی اقدامات انجام شده به منظور رفع موانع کسب و کار.....

عنوان: طرح پایش محیط کسب و کار ایران زمستان ۱۴۰۴

تاریخ انتشار: خرداد ۱۴۰۵ شماره گزارش: دوره سی و هشتم / RC-1405-CSM-S1-1216

صاحب امتیاز: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، مرکز پژوهش‌ها (مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴)

تهیه و تنظیم: زهرا ناصری و حانیه زیادلو

همکاران: فاطمه بهروزی هما، سید علی رنجبر، الهام حسینی شبستری، لیلا قربان‌پور و فاطمه قهرمانی

همکاران اتاق‌ها: فاطمه پورحسین (تبریز)، سید جلال سادات امینی (ارومیه)، حسین خدادادی (اردبیل)، ندا شوشتری (اصفهان)، فاطمه اکرمی (کردکاشان)، خانم شهناز آزادفلاح (کرج)، عبدالصاحب صیفی زاده (ایلام)، خانم محمدی - غلامرضا دشتی منش (بوشهر)، محمد رضا رشیدی (تهران)، مصطفی مقیم (شهرکرد)، مهدیه ضیائی‌ان (بیرجند)، سمیرا سبزواری (مشهد)، مریم محروقی (بجنورد)، اعظم ساسانی (اهواز)، آقای شاهین راز-خ سولماز سلوکی (آبادان)، زینب سربال زاده (خرمشهر)، فرانک رسولی (زنجان)، عالیه گرجی (سمنان)، مجتبی شه بخش (زاهدان)، نجمه ایزدی (شیراز)، خانم رضایی (قزوین)، فهیمه علی عسگری (قم)، آقای عبدالباسط محمدی (سندج)، آقای مهندس بهنام بنی اسدی (کرمان)، خانم سارا کیوانفرد (کرمانشاه)، ندا نگارچی (یاسوج)، الناز قنبرپور (گرگان)، آقای محمدی (رشت)، سپیده کوشکی (خرم‌آباد)، پرستو آهن‌گداز (ساری)، سعید قلی نیک (اراک)، راضیه حداد (بندرعباس)، روح‌الله پورعراقیان (همدان)، فاطمه آذرنوش (یزد)

ناظران علمی: عیسی منصوری و محمد رضا دوست محمدی

ملاحظات: الف - حقوق معنوی اثر متعلق به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر ماخذ بلامانع خواهد بود.

ب - مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران نمی‌باشد.

مقدمه

محیط کسب و کار به مجموعه عواملی گفته می‌شود که بر عملکرد یا اداره بنگاه‌های اقتصادی مؤثر هستند اما تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها قرار دارند؛ عواملی نظیر قوانین و مقررات، میزان بارندگی، فرهنگ کاری در یک منطقه و ... که در کشورها و مناطق جغرافیایی گوناگون، در هر رشته کاری و نیز در طول زمان متفاوت هستند. امروزه، بهبود محیط کسب و کار یکی از مهمترین راهبردهای توسعه اقتصادی هر کشور به شمار می‌رود و علاوه بر آن هرچه محیط کسب و کار یک کشور شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی بیشتر و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه نیز بیشتر می‌شود. با این حال بهبود محیط کسب و کار، نیازمند برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مطلوب است، که دستیابی به این مهم نیازمند وجود فرایندی مستمر برای پایش و سنجش وضعیت محیط کسب و کار هر کشور است.

در همین راستا و در سال ۱۳۹۰، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار را تصویب کردند. به موجب ماده ۴ این قانون: اتاق‌ها موظفند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در قالب اجرای یک طرح پژوهشی در سال ۱۳۹۴، نسبت به شناسایی و معرفی شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار اقدام نمود و اجرای طرح ملی پایش محیط کسب و کار را در اواخر سال ۱۳۹۵ با همکاری اتاق‌های تعاون و اصناف ایران در دستور کار خود قرار داد.

گزارش حاضر، سی و هشتمین گزارش فصلی است که اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با رویکرد تلفیق داده‌های پیمایشی با داده‌های آماری بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین^۱ ارائه نموده است. در این گزارش، داده‌های پیمایشی حاصل از ادراک سنجی از وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور در زمستان ۱۴۰۴، حدود ۲ هزار فعال اقتصادی زیرمجموعه سه اتاق و با استفاده از روش تکمیل پرسشنامه الکترونیکی (CAWI^۲) و همچنین آمارگیری تلفنی با کمک رایانه (CATI^۳) صورت گرفته است و داده‌های آماری نیز از منابع آماری رسمی کشور تهیه و مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

امید است نتایج این طرح بتواند نقشه راه روشنی برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در جهت بهبود محیط کسب و کار کشور فراهم آورد.

شایان ذکر است به دلیل شیوع ویروس کرونا در کشور از اسفند ماه سال ۹۸، شاخص ملی محیط کسب و کار با احتساب اثر کرونا به عنوان یکی از موانع کسب و کار محاسبه شده است و در پاییز ۱۴۰۱، به دلیل کاهش اثرگذاری شاخص مذکور در محیط کسب و کار، از محاسبات حذف شده است.

1. Schein
2. Computer Assisted Web Interviewing
3. Computer Assisted Telephone Interviewing

چکیده نتایج

بر اساس نتایج حاصل از پایش ملی محیط کسب و کار ایران در زمستان ۱۴۰۴، ۶/۲۰ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) محاسبه شده که نامساعدتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (پاییز ۱۴۰۴ با میانگین ۶/۱۳) است.

در زمستان ۱۴۰۴ فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پایش، به ترتیب سه مؤلفه ۱- غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات ۲- دشواری تأمین مالی از بانک‌ها و ۳- محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت را نامناسب‌ترین مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه‌ها ارزیابی نموده‌اند. لازم به ذکر است در دوره زمستان ۱۴۰۴، مؤلفه محدودیت دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت برای اولین بار جزو سه مشکل فعالان اقتصادی ذکر شده است.

بر اساس یافته‌های این طرح در زمستان ۱۴۰۴ استان‌های چهارمحال و بختیاری، البرز و خراسان جنوبی به ترتیب دارای مساعدترین وضعیت محیط کسب و کار نسبت به سایر استان‌ها ارزیابی شده‌اند.

بر اساس یافته‌های طرح، میانگین ظرفیت فعالیت (واقعی) بنگاه‌های اقتصادی شرکت‌کننده در فصل زمستان ۱۴۰۴ معادل ۳۴ درصد بوده است که حدود ۵ درصد کمتر از وضعیت پاییز سال جاری با مقدار ۳۹ گزارش شده است که کمترین مقدار طی ۲۵ دوره اجرا بوده است.

بر اساس نتایج این پایش در زمستان ۱۴۰۴، وضعیت محیط کسب و کار در بخش صنایع (۶/۱۷) در مقایسه با بخش‌های خدمات (۶/۱۱) و کشاورزی (۶/۰۳) نامناسب‌تر ارزیابی شده است.

در بین رشته فعالیت‌های اقتصادی برحسب طبقه‌بندی استاندارد ISIC.rev4، رشته ۱- فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی، ۲- هنر، سرگرمی و تفریح و ۳- مالی و بیمه دارای بهترین وضعیت محیط کسب و کار و رشته فعالیت‌های ۱- آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه، ۲- سلامت انسان و مددکاری اجتماعی و ۳- سایر فعالیت‌های خدماتی، بدترین وضعیت محیط کسب و کار را در مقایسه با سایر رشته فعالیت‌های اقتصادی در کشور داشته‌اند.

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در زمستان ۱۴۰۴، عدد ۶/۳۲ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) به دست آمده است که نامناسب‌تر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (پاییز ۱۴۰۴ با میانگین ۶/۲۸) است. میانگین ارزیابی محیط اقتصادی عدد ۶/۸۳ است که در ارزیابی فصل گذشته عدد ۶/۷۷ حاصل شده بود و میانگین ارزیابی محیط نهادی عدد ۵/۹۱ است که در فصل گذشته عدد ۵/۸۷ ارزیابی شده بود. بر این اساس، محیط قانونی و حقوقی با عدد ۵/۷۴ و محیط مالی با عدد ۸/۳۰ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط‌ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند. لازم به ذکر است که شاخص شین به دلیل در نظر گرفتن وزن عوامل مختلف در محاسبه، از دقت بیشتری نسبت به شاخص کل کشور برخوردار است.

در ادامه گزارش، روش‌شناسی انجام پایش، جداول و نمودارهای آماری به همراه تحلیل نتایج به طور مبسوط شرح داده شده است.

بخش اول: روش‌شناسی گزارش

مطابق با ماده ۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، اتاق‌ها موظف هستند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند. مطابق با همین مأموریت، مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با همکاری اتاق‌های اصناف و تعاون ایران اقدام به برنامه‌ریزی برای جمع‌آوری اطلاعات و محاسبه شاخص ملی محیط کسب و کار ایران بر اساس ۷۰ مؤلفه پیمایشی و آماری کرده است که مولفه‌ها از نتایج اجرای طرح مطالعاتی در همین خصوص به‌دست آمده‌اند. اطلاعات ۲۸ مؤلفه پیمایشی از روش تکمیل پرسشنامه با همکاری فعالان اقتصادی (تعیین شده با روش‌های نمونه‌گیری) به‌دست می‌آید و برای کسب اطلاع درمورد ۴۲ مؤلفه آماری از منابع اطلاعاتی و آمار رسمی کشور که تا زمان انتشار نشریه به‌روزرسانی می‌شوند، استفاده می‌شود و در نهایت، شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار ایران به تفکیک ملی، استان، بخش‌های عمده و رشته فعالیت‌های اقتصادی محاسبه شده‌اند.

معرفی مؤلفه‌های طرح پایش

مطابق مدل ارائه شده برای محاسبه شاخص محیط کسب و کار در ایران، شاخص ملی محیط کسب و کار از طریق انجام محاسبات بر روی ۷۰ نماگر که شامل ۲۸ مؤلفه پیمایشی و ۴۲ مؤلفه آماری که از عوامل مختلف و قابل احصای مؤثر بر اداره واحدهای تولیدی در ایران معرفی شده است، حاصل می‌شود. قابل ذکر است مؤلفه‌های پیمایشی و آماری مورد استفاده در محاسبه فضای کسب و کار کشور به صورت زیر تعریف شده‌اند:

الف: مؤلفه‌های پیمایشی:

۱. نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۲. برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۳. بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۴. بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۵. غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶. رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۷. تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۸. تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۹. وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۱۰. رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات

۱۱. دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۱۲. فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۱۳. ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۱۴. ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۱۵. وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۱۶. ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۱۷. عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۱۸. فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۱۹. دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۲۰. کارگری عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۲۱. کمبود تقاضا در بازار
۲۲. کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۲۳. کمبود نیروی کار ماهر
۲۴. محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۲۵. محدودیت دسترسی به آب
۲۶. محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۲۷. فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۲۸. موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

ب. مؤلفه‌های آماری:

محیط نهادی

نماگر ۱. محیط سیاسی (تأثیر عوامل سیاسی - امنیتی بر اداره بنگاه‌ها)

۱-۱. تعداد مطبوعات دارای مجوز و فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲-۱. تعداد سرقت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳-۱. تعداد سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن) - (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۲. محیط علمی - آموزشی (مهارت و تحصیلات نیروی انسانی)

۲.۱- دانش آموخته‌های مراکز فنی حرفه‌ای (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۲- تعداد دانش آموخته‌های دانشگاهی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۳- نرخ باسوادی ۶ ساله و بالاتر

۲.۴- تعداد دانش‌آموزان به ازای هر کلاس

نماگر ۳. محیط فرهنگی (فرهنگ، رضایت‌مندی و فرهیختگی نیروی انسانی)

۳.۱- تعداد صندلی‌های سینما (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۲- تعداد فرهنگ‌سراها و کتابخانه‌های عمومی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۳- تعداد عناوین کتاب‌های منتشر شده در استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۴- تعداد خواسته‌های بازگشت به کار در هیأت‌های تشخیص دعاوی کار نسبت به کل شاغلان استان

نماگر ۴. فناوری و نوآوری

۴.۱- شاخص استانی فناوری اطلاعات

۴.۲- تعداد کاربران اینترنت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۴.۳- تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۵. محیط قانونی و حقوقی (حاکمیت قانون، تضمین‌های حقوق مالکیت و عملکرد دادگستری)

۵.۱- نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی)

۵.۲- امتیاز قضایی و اداری (تخصیصی گزارش‌های عملکرد استانی قوه قضائیه)

۵.۳- میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی (روز)

۵.۴- تعداد پرونده‌های مطالبه طلب (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۶. ساختار و عملکرد دولت

۶.۱- تعداد کارمندان دستگاه‌های دولتی و حکومتی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۶.۲- پرداخت‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عملکرد بودجه عمرانی)

محیط اقتصادی

نماگر ۷. محیط کلان (ثبات اقتصاد کلان، ساختارهای اشتغال)

۷.۱- شاخص تورم مصرف کننده

۷.۲- شاخص تورم تولیدکننده

۷.۳- نرخ مشارکت نیروی انسانی (درصد)

۷.۴- نرخ بیکاری (درصد)

۷.۵- ارزش صادرات غیرنفتی استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۷.۶- نرخ رشد منطقه‌ای (درصد)

نماگر ۸. محیط مالی (تأمین مالی)

۸.۱- سرانه مانده تسهیلات اعطایی

نماگر ۹. محیط جغرافیایی (زیرساخت‌ها، ظرفیت‌های اقلیمی و استانی)

۹.۱- متوسط بارندگی سالانه استان (میلی متر)

۹.۲- تعداد هتل‌های ۴ و ۵ ستاره

۹.۳- تعداد تخت بیمارستانی فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۹.۴- طول راه‌های بین شهری (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع مساحت)

۹.۵- تعداد انبار و سردخانه (به نسبت مساحت استان)

۹.۶- مساحت مراتع خوب (به نسبت مساحت استان)

۹.۷- ضریب نفوذ بیمه (درصد)

۹.۸- فاصله مرکز استان تا بندر تجاری (آبی) و فعال بین المللی (کیلومتر)

۹.۹- طول راه آهن به مساحت استان (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع)

۹.۱۰- درصد روستاهای گازرسانی شده از کل روستاهای استان

نماگر ۱۰. ساختار تولید (انحصار، خوشه‌ها، وابستگی به مواد اولیه)

۱۰.۱- تعداد بهره‌برداران کشاورزی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۱۰.۲- درصد مساحت کشت آبی از کل مساحت زیر کشت

۱۰.۳- تعداد معادن در حال بهره‌برداری (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۴- تعداد کارگاه‌های صنعتی فعال (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۵- سرانه مساحت پروانه‌های ساختمانی صادره در نقاط شهری

لازم به ذکر است که عناوین برخی مولفه‌های آماری با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذیربط اصلاح و یا جایگزین شده‌اند.

طرح نمونه‌گیری

از آنجا که استخراج، انتشار داده‌ها و ارائه نتایج حاصل، در سطح متغیرها، اپتیمم شده است و برای اینکه محاسبات از مبنای دقیق آماری برخوردار باشد لذا انتخاب نمونه‌ها (فعالان اقتصادی) بر مبنای طرح نمونه‌گیری است که در ذیل به آن اشاره می‌شود.

هدف کلی:

هدف کلی از این طرح، شناخت وضعیت جاری محیط کسب و کار در ایران و تغییرات آن به صورت فصلی و سالانه است. این هدف از طریق موارد زیر به دست می‌آید:

۱. برآورد فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران
۲. برآورد فصلی و سالانه شاخص استانی محیط کسب و کار در ایران
۳. برآورد تغییرات فصلی شاخص محیط کسب و کار در سطح ملی و استانی
۴. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران در سطح بخش‌های عمده اقتصادی (خدمات، صنعت و کشاورزی)
۵. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران در سطح فعالیت‌های اصلی اقتصادی (ISIC^۴)

جامعه هدف

مجموعه واحدهایی که طبق تعریف شامل اعضای فعال اتاق‌های بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، اصناف و تعاون هستند، جامعه هدف طرح را تشکیل می‌دهند. بنابراین اعضای غیرفعال و اعضای که عضو سه اتاق نیستند را پوشش نمی‌دهد.

جامعه آمارگیری

جامعه آمارگیری با حذف اعضای غیر فعال سه اتاق از چارچوب آماری به دست می‌آید.

واحد آماری

واحد آماری، مدیر یک واحد از سه اتاق کشور می‌باشد که در بانک اطلاعاتی سه اتاق ثبت شده است و فعال است.

زمان آماری

زمان آماری برای تکمیل سؤالات پرسشنامه، وضعیت محیط کسب و کار در فصل زمستان سال ۱۴۰۴ است.

زمان آمارگیری

زمان آمارگیری اردیبهشت ماه ۱۴۰۵ بوده است.^۵

روش آمارگیری

به صورت نمونه‌گیری برای مؤلفه‌های پیمایشی و جمع‌آوری داده از منابع رسمی برای مؤلفه‌های آماری است.

روش جمع‌آوری اطلاعات

اطلاعات مورد نیاز این طرح به ۲ روش به دست می‌آید. برای مؤلفه‌های پیمایشی به صورت آمارگیری الکترونیکی و تکمیل پرسشنامه از طریق سامانه اینترنتی توسط واحدهای انتخاب شده در طرح نمونه‌گیری است و برای مؤلفه‌های آماری از روش جمع‌آوری داده‌ها از مراجع رسمی کشور است.

سطح ارائه برآورد

برآوردها بر اساس اهداف طرح به صورت ملی و استانی هستند.

پارامتر مورد نظر

پارامترهای مورد نظر شامل میانگین وزنی شاخص محیط کسب کار در ایران است.

چارچوب نمونه‌گیری

چارچوب نمونه‌گیری، اعضای فعال سه اتاق هستند.

واحد نمونه‌گیری

واحد نمونه‌گیری واحدهای فعال سه اتاق هستند.

روش نمونه‌گیری

روش نمونه‌گیری، طبقه‌بندی دو مرحله‌ای شده است که واحد نمونه‌گیری مرحله‌ی اول، استان‌ها و واحد نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، براساس بخش عمده اقتصادی است.

در این طرح، علاوه بر برآورد سطوح، برآورد تغییرات نیز مورد نظر است، از این رو از روش نمونه‌گیری چرخشی استفاده می‌شود. نمونه‌گیری چرخشی با ثابت نگه‌داشتن بخشی از واحدهای نمونه بین دو فصل آمارگیری و تغییر بقیه‌ی واحدها، به بهترین نحو، امکان برآورد سطوح و تغییرات را فراهم می‌کند. انجام بهینه‌ی نمونه‌گیری چرخشی، مستلزم به‌کارگیری

۵. به علت شرایط جنگی امکان آمارگیری در اسفند ۱۴۰۴ و فروردین ۱۴۰۵ ممکن نبود.

نمونه‌ی کلیدی^۶ است. منظور از نمونه‌ی کلیدی، نمونه‌ای است که می‌توان از آن برای تأمین نیازهای چند آمارگیری یا چند دوره از یک آمارگیری، زیرنمونه‌هایی انتخاب کرد. در آمارگیری‌های ادواری، استفاده از نمونه‌ی شاخص ضمن صرفه‌ی اقتصادی، امکان کنترل بهتر عملیات اجرایی و هم‌پوشانی نمونه‌ها در دوره‌های مختلف آمارگیری را فراهم می‌کند.

چارچوب و طراحی نمونه‌ی شاخص

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی اول در این طرح، استان‌ها براساس سهم از GDP کشور است که واحدهای نمونه‌گیری مرحله‌ی اول را شامل می‌شود.

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، فهرستی از نام و نشانی، بخش عمده اقتصادی و نام اتاق فعالان اقتصادی از نمونه‌ی شاخص است. روش ساخت این چارچوب، در اتاق‌ها (بازرگانی، تعاون و اصناف) متفاوت از یکدیگر است.

در اتاق بازرگانی، برای ساخت این چارچوب، پیش از اجرای طرح، فعالان اقتصادی در یک محدوده‌ی جغرافیایی مشخص، با استفاده از آمارگیری تلفنی بهنگام می‌شوند. فعالان اقتصادی جدید معرفی شده در هر سال، بر اساس ثبت کارت بازرگانی جدید در ماه‌های انتهایی سال قبل، انتخاب می‌شوند. در اتاق اصناف و تعاون، چارچوب نمونه‌گیری همانند روش قبل است با این تفاوت که فرآیند بهنگام‌سازی آن دو سال یکبار است.

الگوی چرخش

با توجه به اهداف طرح، الگوی چرخش انتخابی برای این طرح، یک الگوی ۲-۲-۲ است، یعنی طی دوره‌ی نمونه‌ی کلیدی از هر فعال اقتصادی نمونه، حداکثر چهار بار آمارگیری به عمل می‌آید، به این ترتیب که فعال اقتصادی، دو فصل متوالی در نمونه است، سپس به طور موقت برای دو فصل متوالی از نمونه خارج می‌شود، بعد مجدداً برای دو فصل متوالی به نمونه باز می‌گردد و پس از آن تا انتهای سال‌های مربوط به دوره نمونه کلیدی از نمونه خارج می‌شود. در هر فصل، از چهار گروه چرخش که هر یک از سه گروه فعال اقتصادی (بازرگانی، تعاون و اصناف)، آمارگیری می‌شود:

۱- گروهی که برای اولین بار وارد نمونه شده است،

۲- گروهی که برای دومین بار در نمونه است،

۳- گروهی که پس از دو فصل خروج موقت، مجدداً به نمونه وارد شده است،

۴- گروهی که برای آخرین بار در نمونه است.

پس از ساخت گروه‌های چرخش، به هر فصل آمارگیری، بر اساس الگوی چرخش، چهار گروه چرخش منتسب می‌شود تا تمام فعالان اقتصادی متعلق به آن‌ها آمارگیری شوند. به این ترتیب در هر فصل آمارگیری به هر چهار گروه یاد شده مراجعه می‌شود.

تعیین تعداد نمونه

با هدف برآورد شاخص ملی، استانی و رشته‌فعالیتی کل کشور در هر فصل، تعداد نمونه با استفاده از رابطه زیر محاسبه شده است:

$$n = \frac{z_{0/975}^2 (1 - r)}{\beta^2 r} \cdot (1 + N_r) \cdot Def f$$

که در آن:

β : خطای نسبی برآورد (۰/۰۵)

t : مقدار مفروض شاخص

N_p : نرخ ریزش فعالان اقتصادی نمونه است که برابر با ۰/۴ در نظر گرفته شده است.

$Deff$: اثر طرح (برابر ۲/۵)

پس از محاسبه‌ی اندازه‌ی نمونه در سطح ملی، اندازه‌ی نمونه‌ی مورد نیاز در هر استان، با کمک روش تخصیص بینابین و با توجه به ملاحظات اجرایی و کارشناسی، تعیین می‌شود.

روش برآورد

برای دستیابی به برآوردهای مورد نظر، ابتدا باید داده‌های مربوط به هر یک از فعالیت‌های اقتصادی نمونه و اعضای آن‌ها وزن‌دهی شوند. وزن‌دهی در هر فصل بر اساس اعمال وزن پایه، انجام می‌گیرد. وزنی که پس از اعمال این مراحل وزن‌دهی به‌دست می‌آید، تعیین می‌کند که هر فعال اقتصادی در نمونه، نماینده‌ی چند فعال اقتصادی در جامعه است. پس از وزن‌دهی، برآورد تعداد از جمع وزن‌ها، برآورد نرخ از تقسیم برآوردهای تعداد و برآورد تغییرات بین دو دوره‌ی زمانی از اختلاف برآوردهای دو دوره به دست می‌آید.

در جدول ۱، حروف و اعداد به ترتیب نماد گروه چرخش و نوبت آمارگیری از گروه چرخش است.

میزان مشارکت و تعداد نمونه موثر

میزان مشارکت نمونه‌های منتخب نسبت به کل نمونه‌های در نظر گرفته شده برای هر استان در جدول ۳ قابل مشاهده است. نرخ پاسخگویی در اجرای طرح پایش ملی محیط کسب و کار نیز محاسبه شده است. لازم به ذکر است بر اساس جدول ۲، این تعداد نمونه با احتساب نرخ ریزش (عدم همکاری، عدم پاسخگویی، تغییر فعالیت و ..) ۴۰ درصد در نظر گرفته شده است و تعداد نمونه بهینه برای تعمیم نتایج بر اساس اهداف طرح حدود ۳۵۰۰ نمونه است.

لذا ضمن تاکید بر قابل اطمینان بودن نتایج ملی برآوردهای ارائه شده، نتایج استانی طرح با احتیاط بیشتری باید مورد استفاده و استناد کاربران قرار گیرد.

جدول ۱- الگوی چرخش

سال ۱۴۰۳				سال ۱۴۰۲				سال ۱۴۰۱				
زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Q4	Q
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	R4	R3	R
-	-	-	-	-	-	-	-	-	S4	S3	-	S
-	-	-	-	-	-	-	-	T4	T3	-	-	T
-	-	-	-	-	-	-	U4	U3	-	-	U2	U
-	-	-	-	-	-	V4	V3	-	-	V2	V1	V
-	-	-	-	-	W4	W3	-	-	W2	W1	-	W
-	-	-	-	X4	X3	-	-	X2	X1	-	-	X
-	-	-	Y4	Y3	-	-	Y2	Y1	-	-	-	Y
-	-	Z4	Z3	-	-	Z2	Z1	-	-	-	-	Z
-	AA4	AA3	-	-	AA2	AA1	-	-	-	-	-	AA
AB4	AB3	-	-	AB2	AB1	-	-	-	-	-	-	AB
AC3	-	-	AC2	AC1	-	-	-	-	-	-	-	AC
-	-	AD2	AD1	-	-	-	-	-	-	-	-	AD

جدول ۲- تعداد واحدهای نمونه طرح به تفکیک استان

تعداد واحدهای نمونه	استان	تعداد واحدهای نمونه	استان
۱۹۵	فارس	۲۱۳	آذربایجان شرقی
۷۷	قزوین	۱۰۵	آذربایجان غربی
۷۸	قم	۶۴	اردبیل
۷۳	کردستان	۳۴۱	اصفهان
۱۸۳	کرمان	۱۸۳	البرز
۷۳	کرمانشاه	۶۱	ایلام
۶۱	کهگیلویه و بویراحمد	۱۶۷	بوشهر
۷۲	گلستان	۱۱۰۱	تهران
۱۱۶	گیلان	۵۵	چهارمحال و بختیاری
۷۸	لرستان	۷۲	خراسان جنوبی
۱۵۷	مازندران	۳۵۴	خراسان رضوی
۱۰۳	مرکزی	۵۳	خراسان شمالی
۱۱۱	هرمزگان	۳۸۱	خوزستان
۷۳	همدان	۶۱	زنجان
۱۰۱	یزد	۶۲	سمنان
۴۸۹۷	کل	۷۳	سیستان و بلوچستان

جدول ۳- میزان مشارکت پاسخگویان در طرح به تفکیک استان

نرخ پاسخگویی (درصد)							استان
زمستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۳	سال ۱۴۰۳	سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۰	
۴۵	۸۷	۶۹	۶۳	۵۹	۶۵	۶۰	آذربایجان شرقی
۷۰	۹۳	۹۳	۹۲	۸۱	۶۶	۷۳	آذربایجان غربی
۴۵	۵۵	۵۹	۷۰	۸۵	۶۸	۶۸	اردبیل
۳۸	۸۳	۵۷	۷۸	۸۴	۷۰	۹۱	اصفهان
۳۷	۶۹	۶۰	۷۱	۸۶	۸۱	۶۵	البرز
۵۶	۸۲	۹۲	۸۲	۷۰	۶۰	۵۰	ایلام
۲۲	۴۵	۴۹	۵۵	۶۱	۵۷	۵۷	بوشهر
۲۱	۳۸	۵۲	۳۷	۳۷	۴۲	۳۶	تهران
۵۳	۸۵	۸۳	۸۰	۶۵	۶۰	۵۹	چهارمحال و بختیاری
۴۰	۶۲	۴۵	۴۸	۴۹	۵۳	۶۵	خراسان جنوبی
۲۹	۴۵	۵۰	۴۳	۳۸	۳۴	۵۰	خراسان رضوی
۶۲	۷۷	۸۰	۶۵	۶۳	۶۵	۵۴	خراسان شمالی
۴۶	۵۰	۵۸	۶۰	۵۵	۴۸	۴۵	خوزستان
۶۴	۸۴	۸۴	۷۸	۷۹	۶۴	۷۲	زنجان
۴۸	۹۰	۷۱	۷۴	۷۴	۶۳	۷۹	سمنان
۴۴	۴۵	۴۹	۷۸	۷۰	۷۲	۴۹	سیستان و بلوچستان
۶۱	۶۹	۵۷	۵۶	۵۵	۵۸	۵۷	فارس
۷۸	۸۳	۹۴	۹۳	۷۸	۸۰	۵۸	قزوین
۲۳	۹۷	۷۶	۷۴	۶۲	۵۸	۷۸	قم
۴۸	۸۹	۵۶	۷۱	۷۰	۶۲	۷۰	کردستان
۳۴	۶۱	۵۶	۴۷	۵۲	۶۰	۶۴	کرمان
۷۳	۷۵	۷۹	۷۵	۷۵	۷۰	۶۸	کرمانشاه
۴۶	۲۸	۴۱	۳۲	۳۱	۵۴	۵۰	کهگیلویه و بویراحمد
۳۸	۹۵	۸۸	۹۳	۶۶	۶۸	۵۵	گلستان
۴۰	۵۴	۵۷	۶۵	۶۸	۶۸	۵۲	گیلان
۴۹	۹۲	۸۶	۶۴	۸۵	۵۹	۵۴	لرستان
۵۶	۹۰	۷۰	۷۰	۷۳	۶۶	۷۵	مازندران
۴۵	۸۰	۸۵	۷۷	۷۱	۷۴	۷۹	مرکزی
۹۲	۷۰	۳۲	۵۶	۵۰	۵۶	۴۸	هرمزگان
۴۷	۷۱	۵۳	۶۸	۵۲	۵۴	۵۲	همدان
۶۳	۶۲	۷۱	۷۷	۶۴	۵۷	۶۰	یزد
۴۱	۶۲	۶۰	۵۹	۵۷	۵۷	۵۸	کل

محاسبه شاخص کل محیط کسب و کار

پس از استخراج داده‌های پیمایشی، ابتدا برای هر مؤلفه، میانگین ارزیابی اعضای اتاق‌های هر استان در هر بخش q_{ij} محاسبه می‌شود. در فرمول زیر q_{ijk} مشارکت‌کننده‌ها (n) هر استان (i) در هر بخش (j) است و اندیس k نشان‌دهنده رای‌دهنده مورد نظر (اعضای اتاق‌های سه‌گانه) است.

$$q_{ij} = \frac{\sum_{k=1}^n q_{ijk}}{n_{ij}}$$

وزن نمونه‌گیری بر اساس استان، بخش عمده اقتصادی و اتاق تعیین می‌شود و در محاسبه میانگین q_{ij} لحاظ می‌شود. برای محاسبه شاخص کل از ترکیب وزنی جزء داده‌های آماری (Hard Data) با نسبت ۲۰٪ و جزء مولفه‌های پیمایشی (Survey Data) با نسبت ۸۰٪ استفاده می‌شود. روش انجام محاسبه به طول کامل در طرح پژوهشی توضیح داده شده است.

نرمال‌سازی و ترکیب داده‌های آماری (Hard Data)

به منظور نرمال کردن داده‌های آماری، ابتدا داده‌های آماری خام را که از مراکز آماری مختلف به تفکیک استان‌ها جمع‌آوری شده است، با تقسیم بر جمعیت استان به صورت نسبی و قابل مقایسه تبدیل می‌شود. سپس بر اساس روش فاصله از مرز^۷ که در اغلب مطالعات بین‌المللی مانند شاخص سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی یا شاخص توسعه انسانی سازمان ملل متحد بکار می‌رود - داده‌های آماری نسبی به داده‌های نرمال شده تبدیل می‌شود.

در روش فاصله از مرز، نمره فاصله از مرز، شکاف بین عملکرد یک استان از معیار بهترین عملکرد در میان استان‌ها و در طی زمان به دست می‌آید. محاسبه نمره فاصله از مرز برای هر استان دو گام اصلی دارد.

اولین گام نرمال کردن داده‌های جمع‌آوری شده از هر یک از مولفه‌های دارای بار مثبت مانند نرخ باسوادی در هر استان که با استفاده از یک تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

$$P_{norm} = \left(9 \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 1$$

که در فرمول بالا w بزرگترین و f کوچکترین نمره مولفه در میان همه استان‌ها در کل طول دوره محاسبه شاخص است و P نمره نرمال نشده استان و P_{norm} داده نرمال شده یا نمره فاصله از مرز برای هر یک از اجزاء مولفه‌های شاخص است.

برای هر یک از مولفه‌های دارای بار منفی مانند تعداد نسبی سرقت‌ها در هر استان با استفاده از تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

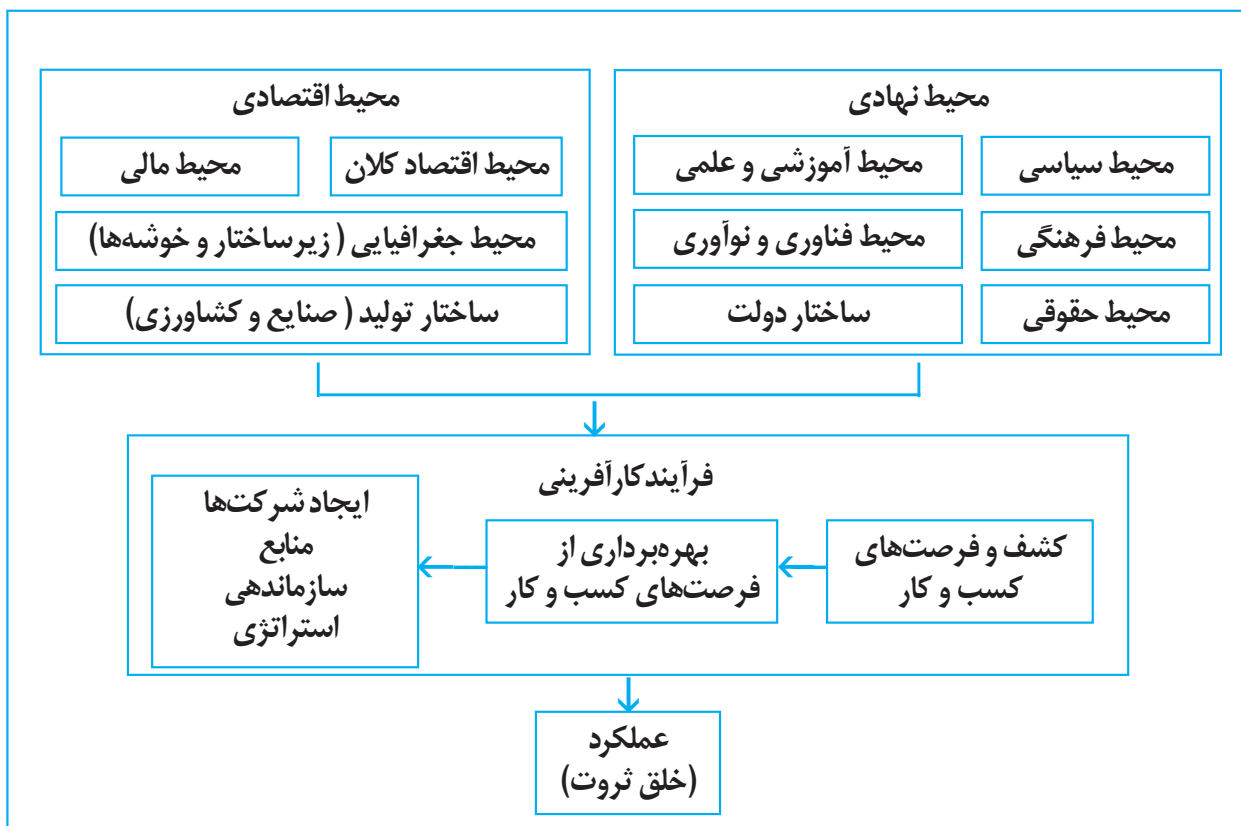
$$P_{norm} = \left((-9) \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 10$$

دومین گام، محاسبه میانگین ساده هر یک از نمره‌های فاصله از مرز برای هر یک از بخش داده‌های آماری نماگرها است.

آشنایی با نظریه عمومی کار آفرینی شین

بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین، می‌توان دو مجموعه عوامل محیطی معین را به محیط اقتصادی و محیط نهادی تفکیک کرد. عوامل محیط اقتصادی شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، ساختار تولید و محیط جغرافیایی و عوامل محیط نهادی شامل محیط سیاسی، محیط حقوقی، محیط فرهنگی و محیط آموزشی و علمی، محیط فناوری و نوآوری و ساختار دولت می‌شود. این دو مجموعه عوامل بر کسب و کارهای موجود و بر فرآیند کار آفرینی که در واقع نقطه آغازین کسب و کار است، اثر می‌گذارد. هر چه محیط کسب و کار (محیط نهادی و اقتصادی) شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کار آفرینی بیشتر است و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کار آفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه بیشتر می‌شود.

شکل ۱. مدل مفهومی بسط یافته محیط کسب و کار بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین

بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری

شاخص ملی محیط کسب و کار

جدول ۴ - شاخص ملی محیط کسب و کار

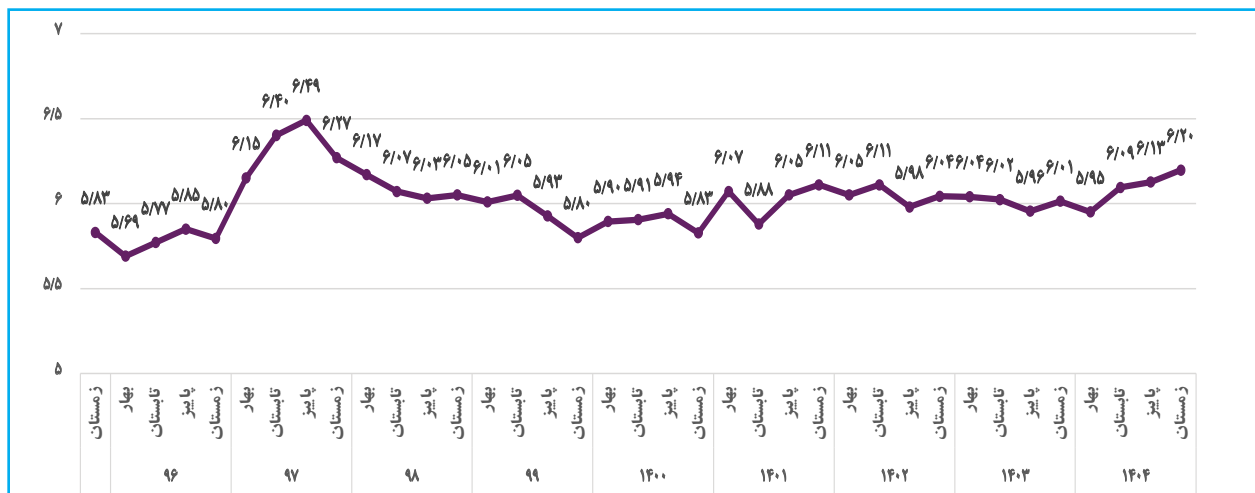
درصد تغییرات فصل زمستان نسبت به*	فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته	سال ۹۹	سال ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۳	زمستان ۱۴۰۳	پاییز ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۴
۳/۰۵	۱/۱۴	۶/۲۰	۵/۹۵	۵/۸۹	۶/۰۳	۶/۰۵	۶/۰۱	۶/۰۱	۶/۱۳	۶/۰۱

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

نتایج پایش ملی محیط کسب و کار ایران در زمستان ۱۴۰۴ عدد ۶/۲۰ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) را به عنوان شاخص ملی نشان می دهد که نامساعدتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (پاییز ۱۴۰۴ با میانگین ۶/۱۳) است.

این ارزیابی بیانگر آن است که از نظر فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، وضعیت برخی مؤلفه های مؤثر بر محیط کسب و کار ایران در زمستان ۱۴۰۴ نامساعدتر شده است. لازم به ذکر است که این شاخص از طریق ادغام اطلاعات حاصل از مولفه های پیمایشی (۲۸ مؤلفه) و داده های مؤلفه های آماری (۴۲ مؤلفه) به نسبت ۸۰ و ۲۰ محاسبه شده است.

نمودار ۱ - روند شاخص ملی محیط کسب و کار

شاخص بخشی محیط کسب و کار

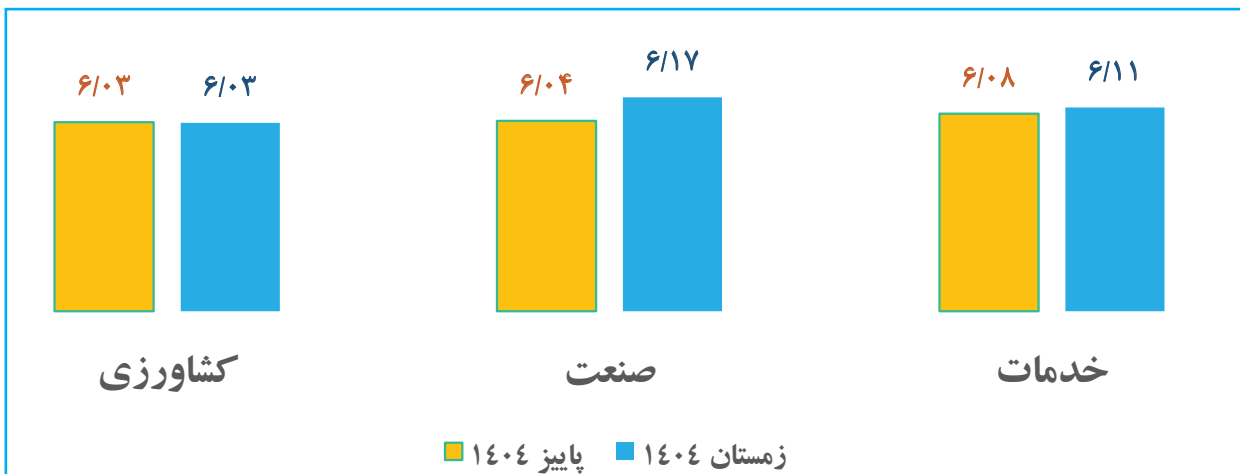
جدول ۵- شاخص محیط کسب و کار بر حسب بخش‌های عمده اقتصادی

درصد تغییرات فصل زمستان نسبت به*		زمستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۳	بخش
فصل مشابه سال گذشته	فصل گذشته				
۲/۰۹	-۰/۰۵	۶/۰۳	۶/۰۳	۵/۹۱	کشاورزی
۵/۱۰	۲/۱۶	۶/۱۷	۶/۰۴	۵/۸۷	صنعت
۲/۴۷	۰/۵۹	۶/۱۱	۶/۰۸	۵/۹۷	خدمات

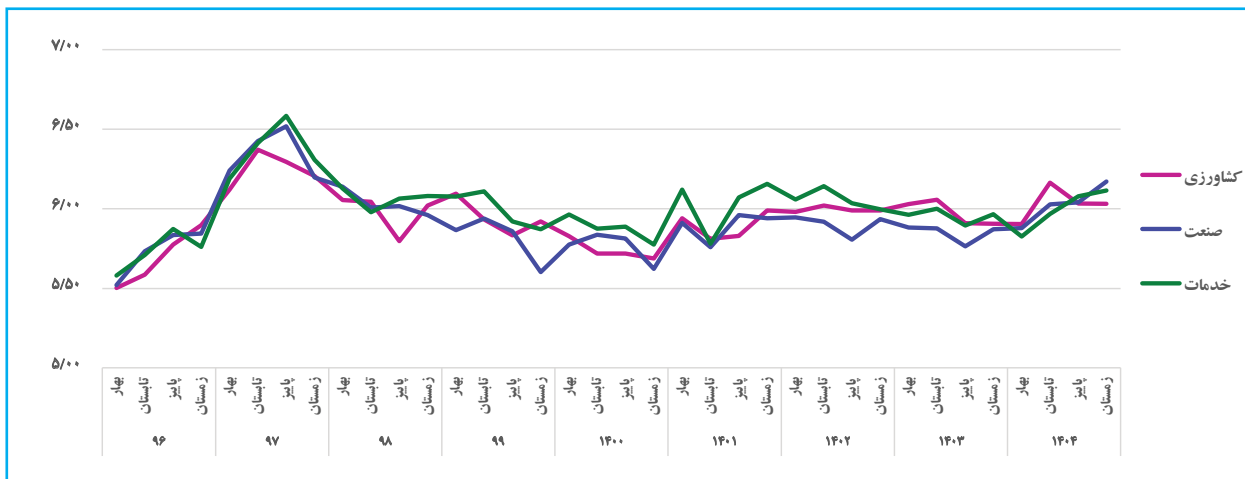
*: منفی بودن درصد تغییرات به معنای بهتر شدن وضعیت نسبت به دوره گذشته است.

با توجه به تقسیم رشته فعالیت‌ها در سه بخش عمده کشاورزی، صنعت و خدمات، فعالان اقتصادی سراسر کشور در زمستان ۱۴۰۴، وضعیت محیط کسب و کار بخش کشاورزی و بخش صنعت را به ترتیب، مساعدترین و نامساعدترین محیط کسب و کار ارزیابی نموده‌اند.

نمودار ۲- شاخص بخشی محیط کسب و کار

نمودار ۳- شاخص بخشی محیط کسب و کار

جدول ۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه بخش عمده اقتصادی - زمستان ۱۴۰۴

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)	کل		کشاورزی		صنعت		خدمات	
	پاییز ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۴
	۶/۰۶	۶/۱۳	۶/۰۳	۶/۰۳	۶/۰۴	۶/۱۷	۶/۰۸	۶/۱۱
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۴/۰۱	۴/۲۴	۳/۸۶	۳/۹۲	۱/۶۶	۳/۸۸	۸/۵۴	۴/۳۰
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۶/۲۰	۶/۱۲	۶/۳۳	۵/۳۴	-۱۵/۵۵	۶/۳۴	-۳/۲۰	۶/۲۰
بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۵/۳۰	۵/۵۵	۴/۸۵	۵/۳۰	۹/۲۸	۵/۳۸	۴/۵۸	۵/۲۹
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۷/۴۲	۷/۳۵	۷/۵۲	۷/۳۵	-۲/۱۵	۷/۴۷	-۱/۱۴	۷/۳۳
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۸/۳۹	۸/۶۴	۸/۳۱	۸/۶۷	۴/۴۱	۸/۴۵	۴/۰۹	۸/۵۲
رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۶/۱۹	۶/۲۵	۶/۴۰	۶/۰۹	-۴/۸۴	۶/۳۴	۱/۶۷	۶/۱۱
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی	۵/۱۲	۵/۰۳	-۱/۷۳	۴/۸۵	-۳/۲۲	۵/۰۸	۰/۸۳	۵/۱۷
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۴۴	۶/۵۱	۰/۹۶	۶/۵۴	-۲/۳۶	۶/۳۰	۳/۷۱	۶/۵۰
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۴۱	۶/۳۸	-۰/۴۳	۵/۸۶	-۷/۵۸	۶/۲۰	۲/۹۹	۶/۴۹
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۶/۵۴	۶/۵۳	-۰/۲۷	۶/۲۵	-۱/۱۲	۶/۴۱	۰/۹۷	۶/۶۰
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۷۲	۷/۷۰	-۰/۲۴	۸/۰۸	-۴/۶۸	۷/۷۸	۱/۰۵	۷/۵۹
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۶/۲۳	۶/۳۰	۱/۲۱	۶/۵۵	-۴/۳۳	۶/۲۷	۲/۵۷	۶/۲۸
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۵۹	۵/۷۳	۲/۳۹	۵/۷۷	۱/۰۵	۵/۵۱	۴/۱۲	۵/۷۰
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۶/۲۷	۶/۳۵	۱/۲۰	۶/۳۶	۰/۶۵	۶/۱۴	۳/۶۸	۶/۳۳
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار	۶/۵۷	۶/۵۷	-۰/۰۸	۶/۲۷	-۵/۵۰	۶/۲۹	۳/۲۷	۶/۶۹
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۵/۱۹	۵/۳۵	۳/۱۳	۵/۱۶	۸/۰۷	۵/۰۵	۲/۷۰	۵/۴۴
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	۶/۰۴	۵/۹۵	-۱/۵۶	۵/۸۷	-۰/۸۱	۵/۸۳	۵/۹۵	۵/۹۵
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵/۶۰	۵/۶۹	۱/۶۵	۵/۹۲	-۱/۶۸	۵/۸۲	۵/۷۴	۵/۶۴
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۵۹	۶/۵۳	-۰/۹۴	۶/۷۳	۰/۱۵	۶/۷۴	۶/۵۰	۶/۵۲
کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۶/۰۷	۵/۸۷	-۳/۲۴	۶/۱۷	-۴/۲۲	۶/۱۸	-۴/۰۸	۵/۸۳
کمبود تقاضا در بازار	۵/۴۷	۵/۷۵	۵/۲۱	۵/۰۱	۵/۳۳	۵/۴۳	۵/۱۵	۵/۸۳
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵/۹۶	۵/۹۶	-۰/۰۱	۵/۹۴	۳/۸۵	۶/۱۷	۳/۷۳	۵/۸۲
کمبود نیروی کار ماهر	۶/۰۴	۵/۷۴	-۴/۸۹	۵/۷۶	۴/۹۶	۶/۰۴	-۴/۴۱	۵/۴۷
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۵/۲۴	۷/۵۸	۴۴/۷۷	۵/۰۶	۷/۳۲	۴۴/۷۶	۷/۵۴	۷/۶۴
محدودیت دسترسی به آب	۴/۵۱	۳/۹۴	-۱۲/۴۶	۵/۲۹	-۱۵/۳۴	۴/۴۸	۴/۶۳	۳/۷۲
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	۵/۶۳	۴/۸۹	-۱۳/۱۵	۵/۶۸	-۱۴/۶۶	۴/۸۵	۵/۳۱	۴/۵۸
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶/۵۱	۶/۳۸	-۲/۰۳	۶/۱۵	-۱/۰۱	۶/۰۹	۶/۴۱	۶/۵۰
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۶/۵۰	۶/۴۶	-۰/۶۹	۶/۶۷	-۱/۹۰	۶/۴۷	۰/۶۴	۶/۴۱

با بررسی اطلاعات جدول ۶ مشاهده می شود که، در هر سه بخش عمده اقتصادی غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات نامساعدترین و در بخش صنعت و خدمات محدودیت دسترسی به آب و در بخش کشاورزی نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصولات مساعدترین مولفه (مانع) در ۲۸ مؤلفه پیمایشی پرسش شده از فعالان اقتصادی مشارکت کننده در طرح ارزیابی شده اند.

علاوه بر این، مهمترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی هریک از سه بخش عمده اقتصادی در قالب جدول ۷ نشان داده شده است.

جدول ۷ - مهم ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی به تفکیک بخش های عمده اقتصادی

مجموعه	الویت		۱	۲	۳	۴	۵
	پاییز ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۴					
کل	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
	پاییز ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۴	دشواری تأمین مالی از بانکها	دشواری تأمین مالی از بانکها	محدودیت های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
کشاورزی	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاههای اجرایی
	پاییز ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۴	دشواری تأمین مالی از بانکها	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	محدودیت های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار
صنعت	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاههای اجرایی
	پاییز ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۴	دشواری تأمین مالی از بانکها	دشواری تأمین مالی از بانکها	محدودیت های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
خدمات	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	پاییز ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۴	دشواری تأمین مالی از بانکها	دشواری تأمین مالی از بانکها	محدودیت های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار

همان طور که در جدول ۷ مشاهده می شود در هر سه بخش عمده اقتصادی کشاورزی، صنعت و خدمات اولویت اول غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و اولویت دوم در بخش های صنعت و کشاورزی، دشواری تأمین مالی از بانکها و در بخش خدمات محدودیت های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت و اولویت سوم در بخش کشاورزی، بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار، در بخش صنعت، محدودیت های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت و در بخش خدمات، دشواری تأمین مالی از بانکها بیان شده است. لازم به ذکر است که در این دوره برای اولین بار مولفه محدودیت های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت، در زمره پنج اولویت اصلی مشکلات کسب و کار قرار گرفته است.

شاخص استانی محیط کسب و کار

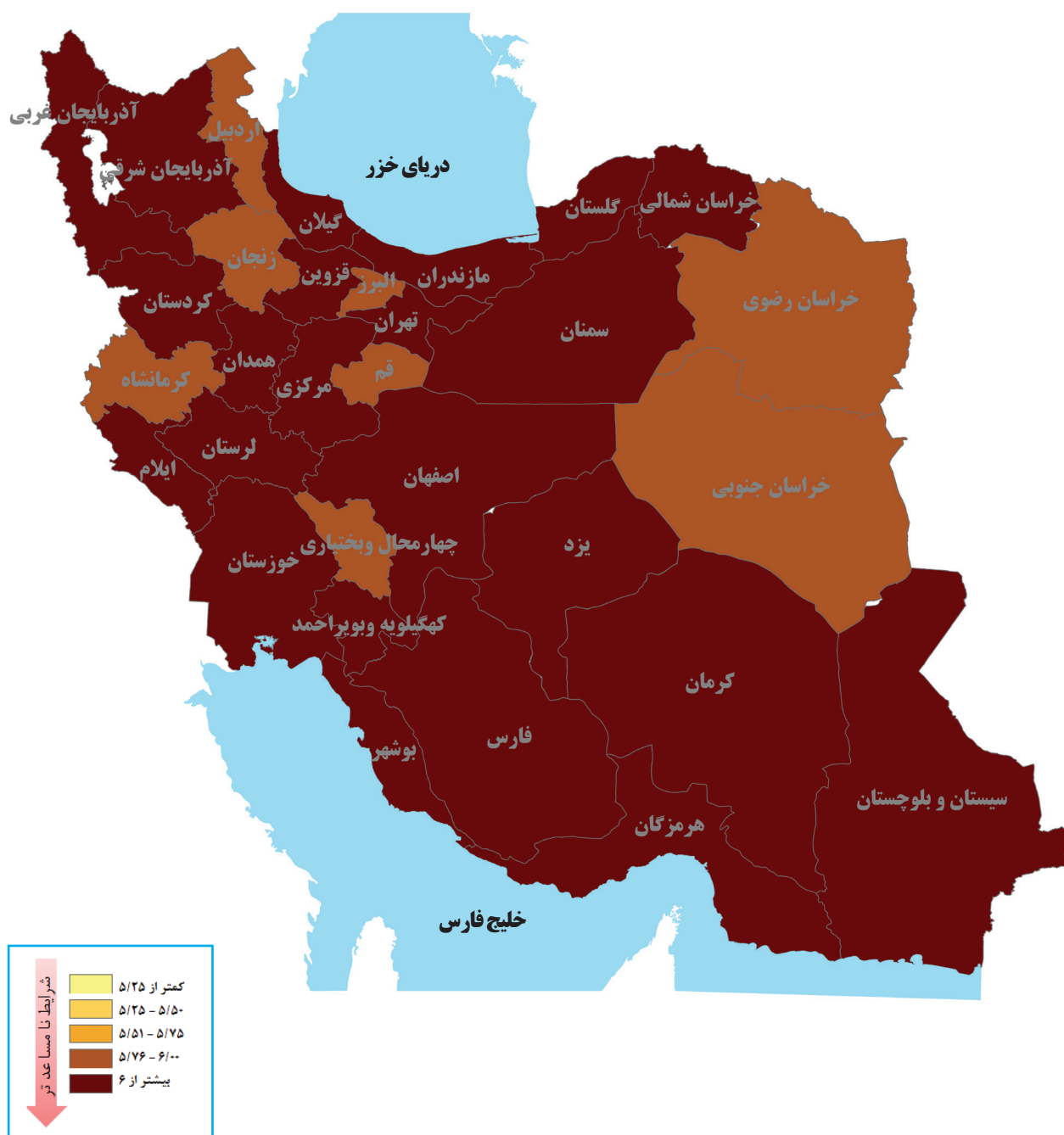
جدول ۸ - شاخص استانی محیط کسب و کار

استان	سال ۹۹	سال ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۳	زمستان ۱۴۰۳	پاییز ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۴	درصد تغییرات فصل زمستان نسبت به *	
									فصل مشابه سال گذشته	فصل گذشته
آذربایجان شرقی	۵/۵۴	۵/۶۶	۵/۷۹	۵/۹۷	۵/۹۹	۵/۹۶	۶/۳۱	۶/۲۸	-۰/۴۴	۵/۳۸
آذربایجان غربی	۵/۳۳	۵/۴۰	۵/۶۰	۵/۸۷	۵/۸۷	۵/۷۹	۶/۰۹	۶/۱۰	۰/۱۰	۵/۳۸
اردبیل	۶/۰۳	۶/۰۹	۶/۲۸	۶/۱۸	۶/۱۲	۶/۲۰	۶/۰۹	۶/۰۰	-۱/۳۸	-۳/۱۴
اصفهان	۶/۰۵	۵/۷۷	۵/۸۲	۵/۹۳	۶/۰۹	۵/۸۵	۵/۷۱	۶/۰۱	۵/۲۱	۲/۸۲
البرز	۶/۰۰	۵/۹۴	۶/۲۳	۶/۰۷	۵/۶۳	۵/۷۲	۵/۹۳	۵/۸۸	-۰/۹۳	۲/۷۰
ایلام	۵/۸۳	۵/۷۳	۵/۹۰	۵/۹۵	۵/۸۵	۵/۸۷	۶/۰۲	۶/۲۸	۴/۲۵	۶/۸۹
بوشهر	۶/۰۴	۶/۰۳	۶/۳۹	۶/۱۹	۶/۰۴	۵/۹۷	۶/۳۰	۶/۲۴	-۰/۹۱	۴/۶۳
تهران	۶/۱۵	۶/۲۴	۶/۱۲	۶/۱۷	۶/۱۷	۶/۱۴	۶/۲۵	۶/۱۷	-۱/۲۸	۰/۵۳
چهارمحال و بختیاری	۶/۲۱	۶/۱۶	۶/۱۰	۶/۱۹	۵/۸۶	۵/۸۷	۵/۷۰	۵/۸۶	۲/۷۴	-۰/۲۸
خراسان جنوبی	۵/۷۷	۵/۸۹	۵/۷۹	۵/۹۸	۶/۳۰	۶/۱۸	۵/۹۵	۵/۹۲	-۰/۵۰	-۴/۳۴
خراسان رضوی	۵/۹۰	۵/۶۱	۶/۰۴	۶/۲۱	۵/۸۲	۵/۵۷	۵/۹۳	۵/۹۹	۱/۰۵	۷/۴۵
خراسان شمالی	۶/۰۶	۵/۹۴	۵/۹۸	۶/۰۵	۵/۸۰	۵/۶۸	۶/۰۲	۶/۰۹	۱/۱۲	۷/۱۳
خوزستان	۶/۰۷	۶/۰۱	۵/۹۵	۵/۷۳	۵/۶۴	۵/۵۷	۶/۳۰	۶/۳۶	۱/۰۴	۱۴/۱۳
زنجان	۵/۳۴	۵/۵۶	۵/۸۴	۵/۷۷	۵/۶۶	۵/۶۴	۵/۷۸	۵/۹۹	۳/۶۷	۶/۳۳
سمنان	۵/۲۲	۵/۳۲	۵/۷۴	۵/۸۳	۶/۰۱	۶/۲۵	۶/۵۰	۶/۴۲	-۱/۲۲	۲/۶۲
سیستان و بلوچستان	۶/۲۳	۶/۲۹	۶/۲۵	۶/۳۹	۶/۱۸	۶/۲۰	۶/۲۶	۶/۱۹	-۱/۱۵	-۰/۱۶
فارس	۵/۸۰	۵/۶۰	۵/۷۲	۶/۰۸	۶/۲۳	۶/۳۵	۶/۳۷	۶/۳۴	-۰/۳۸	-۰/۰۳
قزوین	۵/۹۰	۵/۸۸	۵/۷۳	۵/۹۹	۶/۰۶	۶/۱۱	۶/۰۰	۶/۰۷	۱/۱۶	-۰/۶۲
قم	۵/۹۹	۶/۱۶	۶/۲۱	۵/۵۷	۵/۸۹	۶/۰۸	۵/۸۳	۵/۹۷	۲/۵۶	-۱/۷۴
کردستان	۶/۲۹	۶/۳۲	۶/۳۸	۶/۳۵	۶/۲۶	۶/۲۸	۶/۳۶	۶/۳۵	-۰/۱۲	۱/۱۷
کرمان	۶/۲۴	۶/۳۶	۶/۳۳	۵/۹۱	۵/۷۹	۵/۶۷	۶/۰۸	۶/۳۸	۵/۰۲	۱۲/۶۵
کرمانشاه	۶/۱۱	۶/۱۷	۵/۹۹	۵/۹۸	۵/۹۳	۵/۹۲	۵/۸۷	۶/۰۰	۲/۱۷	۱/۳۴
کهگیلویه و بویراحمد	۵/۹۷	۵/۸۶	۵/۸۵	۵/۹۶	۶/۲۴	۶/۴۲	۶/۲۷	۶/۳۳	۱/۰۴	-۱/۳۷
گلستان	۶/۰۵	۶/۱۹	۶/۲۵	۵/۹۷	۶/۰۳	۵/۹۵	۵/۸۱	۶/۱۸	۶/۳۶	۳/۸۴
گیلان	۵/۶۴	۵/۷۰	۶/۱۱	۶/۱۷	۵/۹۴	۵/۷۳	۶/۱۱	۶/۱۳	۰/۳۷	۶/۹۴
لرستان	۵/۹۴	۵/۹۴	۶/۰۷	۶/۰۹	۵/۹۹	۶/۱۱	۶/۱۴	۶/۲۰	۰/۹۶	۱/۵۸
مازندران	۵/۸۶	۵/۷۶	۵/۹۲	۶/۰۱	۶/۱۸	۶/۳۷	۶/۳۳	۶/۳۳	۰/۰۹	-۰/۶۵
مرکزی	۵/۳۸	۵/۱۵	۵/۴۵	۵/۵۵	۵/۷۴	۵/۸۰	۵/۹۳	۶/۰۳	۱/۶۹	۳/۹۴
هرمزگان	۶/۰۸	۵/۹۴	۶/۲۲	۶/۲۹	۶/۲۰	۶/۴۰	۶/۰۴	۶/۱۹	۲/۶۳	-۳/۲۶
همدان	۵/۸۹	۵/۸۵	۵/۹۴	۵/۹۵	۵/۹۴	۶/۱۳	۶/۳۳	۶/۵۲	۳/۰۴	۶/۳۲
یزد	۵/۶۴	۵/۶۵	۵/۸۵	۵/۹۹	۶/۰۳	۶/۲۱	۶/۰۳	۶/۰۷	۰/۷۳	-۲/۱۳

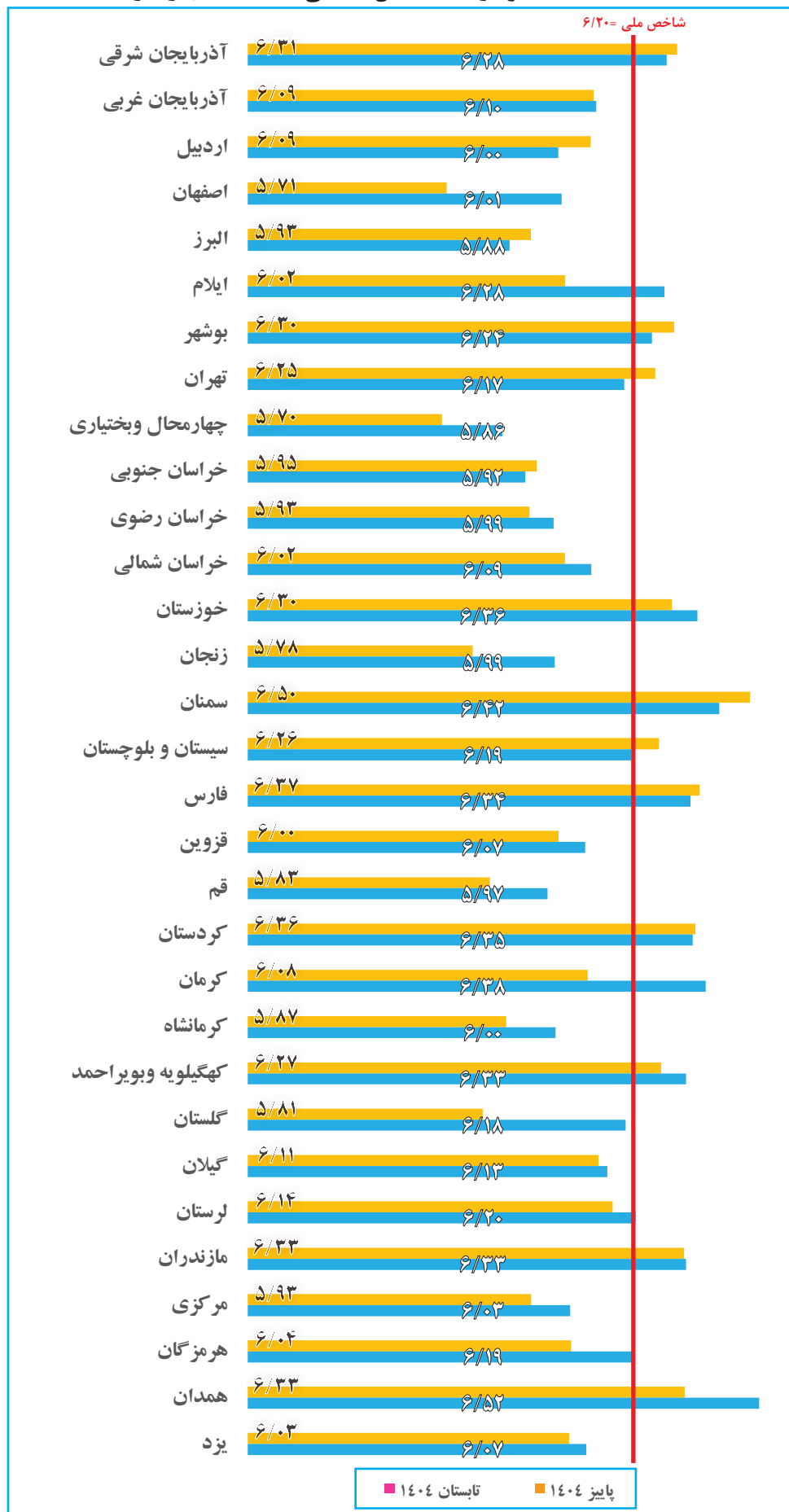
* مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

طبق جدول ۸، نتایج ارزیابی طرح پایش در زمستان ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که از منظر وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار، استان‌های چهارمحال و بختیاری، البرز و خراسان جنوبی دارای محیط کسب و کار مساعدتری نسبت به سایر استان‌ها بوده‌اند. قابل ذکر است که عدد شاخص برای حدود ۶۱ درصد استان‌های کشور از عدد شاخص ملی فضای کسب و کار کمتر بوده است که در نمودار ۴ قابل مشاهده است. همچنین اختلاف عدد شاخص وضعیت محیط کسب و کار در بهترین و بدترین استان حداکثر معادل ۰/۶۶ واحد است که نشانگر عدم وجود تفاوت قابل توجه در وضعیت عدد شاخص استان‌ها نسبت به یکدیگر است.

شکل ۲ - نقشه موضوعی شاخص استانی محیط کسب و کار

نمودار ۴- شاخص استانی محیط کسب و کار

شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

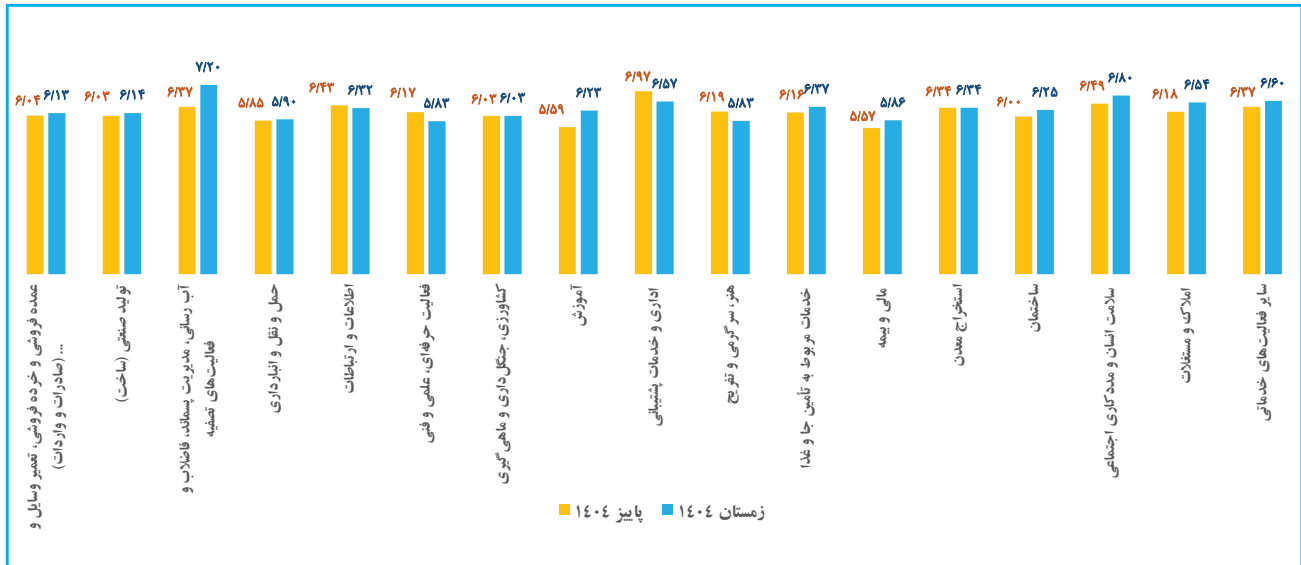
جدول ۱۰ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

رشته فعالیت	پاییز ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۴	درصد تغییرات *
عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل و ... (صادرات و واردات)	۶/۰۴	۶/۱۳	۱/۴۴
تولید صنعتی (ساخت)	۶/۰۳	۶/۱۴	۱/۸۳
آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه	۶/۳۷	۷/۲۰	۱۳/۰۴
حمل و نقل و انبارداری	۵/۸۵	۵/۹۰	۰/۷۲
اطلاعات و ارتباطات	۶/۴۳	۶/۳۲	-۱/۶۰
فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی	۶/۱۷	۵/۸۳	-۵/۶۲
کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری	۶/۰۳	۶/۰۳	-۰/۰۵
آموزش	۵/۵۹	۶/۲۳	۱۱/۴۶
اداری و خدمات پشتیبانی	۶/۹۷	۶/۵۷	-۵/۶۶
هنر، سرگرمی و تفریح	۶/۱۹	۵/۸۳	-۵/۸۱
خدمات مربوط به تأمین جا و غذا	۶/۱۶	۶/۳۷	۳/۴۳
مالی و بیمه	۵/۵۷	۵/۸۶	۵/۳۰
استخراج معدن	۶/۳۴	۶/۳۴	-۰/۰۱
ساختمان	۶/۰۰	۶/۲۵	۴/۱۲
سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	۶/۴۹	۶/۸۰	۴/۷۶
املاک و مستغلات	۶/۱۸	۶/۵۴	۵/۸۲
سایر فعالیت‌های خدماتی	۶/۳۷	۶/۶۰	۳/۵۷

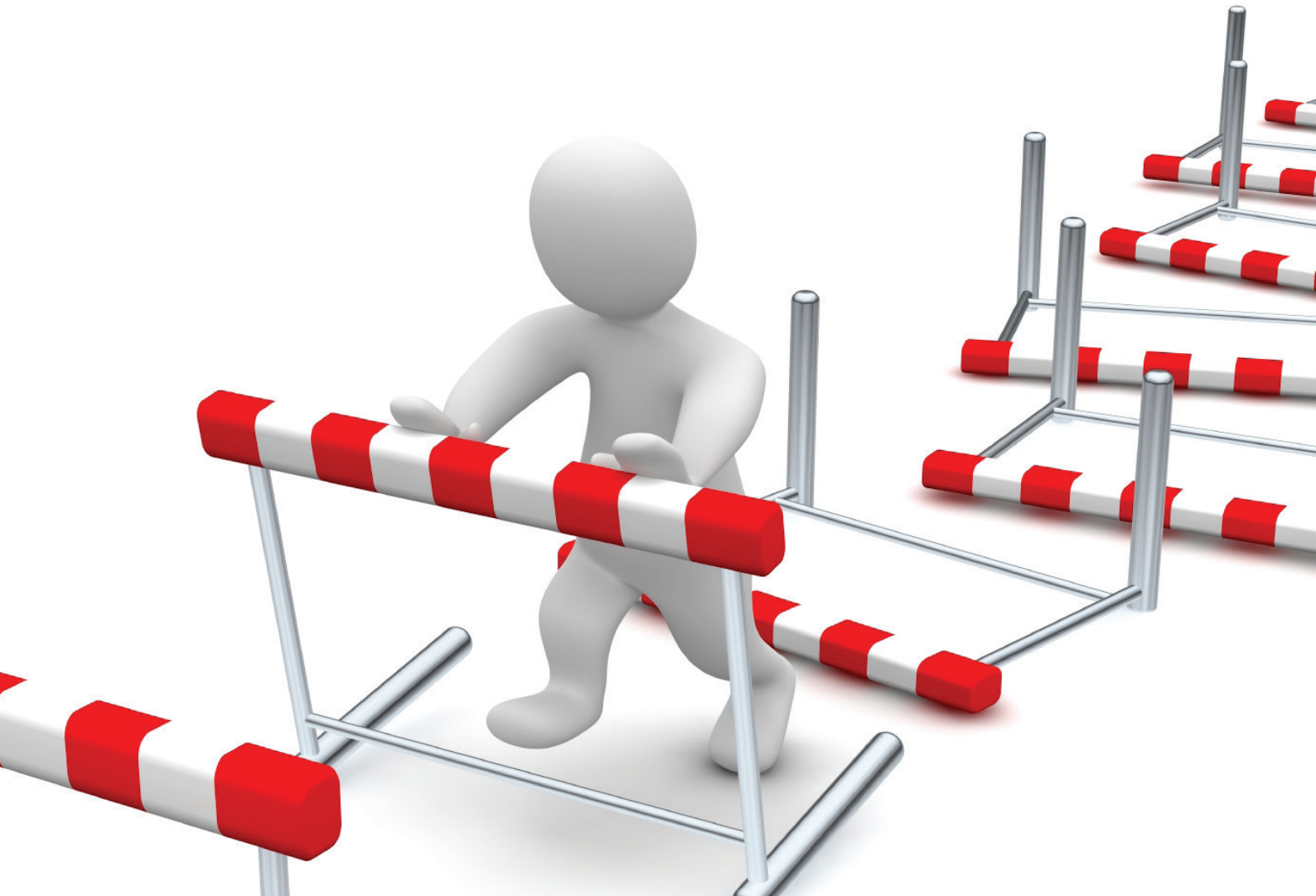
*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

با توجه به جدول ۱۰، در زمستان ۱۴۰۴، رشته فعالیت‌های: ۱- آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه، ۲- سلامت انسان و مددکاری اجتماعی و ۳- سایر فعالیت‌های خدماتی به ترتیب دارای نامساعدترین محیط کسب و کار و رشته فعالیت‌های ۱- فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی، ۲- هنر، سرگرمی و تفریح و ۳- مالی و بیمه به ترتیب مساعدترین محیط برای کسب و کار نسبت به سایر رشته فعالیت‌های اقتصادی ارزیابی شده‌اند. لازم به ذکر است که از ۲۱ رشته فعالیت عمده اقتصادی، ۴ رشته فعالیت به دلیل قرارگرفتن در بخش عمومی و خانواری از چارچوب آمارگیری طرح حذف شده‌اند. منظور از سایر فعالیت‌های خدماتی، فعالیت‌های سازمان‌های دارای عضو، تعمیر رایانه و کالاهای شخصی و خانگی و سایر فعالیت‌های خدماتی شخصی است.

نمودار ۵ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

در جدول ۱۱ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک رشته فعالیت‌های اقتصادی قابل مشاهده است. با استفاده از این جدول می‌توان تحلیل‌های مختلف در مورد وضعیت هر یک از مولفه‌ها در رشته فعالیت‌های اقتصادی ارائه نمود.

شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها

جدول ۱۲ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه اتاق - زمستان ۱۴۰۴

اتاق اصناف			اتاق تعاون			اتاق بازرگانی			کل			عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
درصد تغییرات	زمستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	درصد تغییرات	زمستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	درصد تغییرات	زمستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	درصد تغییرات	زمستان ۱۴۰۴	پاییز ۱۴۰۴	
۳/۶۸	۶/۱۵	۵/۹۳	۰/۱۶	۶/۱۸	۶/۱۷	۰/۷۴	۶/۱۱	۶/۰۷	۱/۱۵	۶/۱۲	۶/۰۶	
-۱/۲۱	۴/۳۱	۴/۳۶	-۲/۵۸	۴/۰۲	۴/۱۷	۹/۴۲	۴/۲۷	۳/۹۱	۵/۷۳	۴/۲۴	۴/۰۱	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۲/۴۱	۵/۴۵	۵/۳۲	۰/۶۵	۶/۰۲	۵/۹۸	-۱/۶۵	۶/۲۸	۶/۳۸	-۱/۲۲	۶/۱۲	۶/۲۰	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۷/۰۴	۵/۷۱	۵/۳۳	۸/۶۱	۵/۹۷	۵/۵۰	۳/۲۱	۵/۴۴	۵/۲۷	۴/۶۷	۵/۵۵	۵/۳۰	پی‌بندی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۰/۳۲	۶/۴۲	۶/۴۰	-۰/۲۰	۷/۲۰	۷/۲۱	-۱/۰۰	۷/۵۸	۷/۶۵	-۰/۹۱	۷/۳۵	۷/۴۲	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۴/۵۷	۸/۵۱	۸/۱۴	۳/۰۴	۸/۶۹	۸/۴۳	۲/۶۶	۸/۶۶	۸/۴۳	۲/۹۹	۸/۶۴	۸/۳۹	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
-۰/۶۰	۶/۱۹	۶/۲۲	-۴/۲۲	۶/۲۷	۶/۵۵	۲/۱۵	۶/۲۵	۶/۱۲	۰/۹۵	۶/۲۵	۶/۱۹	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۰/۶۹	۵/۲۶	۵/۲۳	۰/۵۶	۵/۳۴	۵/۳۱	-۲/۹۰	۴/۹۲	۵/۰۷	-۱/۷۳	۵/۰۳	۵/۱۲	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی
۳/۵۳	۷/۰۸	۶/۸۴	-۲/۰۳	۶/۶۳	۶/۷۷	۰/۵۱	۶/۳۵	۶/۳۲	۰/۹۶	۶/۵۱	۶/۴۴	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۳/۵۷	۶/۳۹	۶/۱۷	-۳/۰۷	۶/۵۱	۶/۷۲	-۰/۷۱	۶/۳۵	۶/۴۰	-۰/۴۳	۶/۳۸	۶/۴۱	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۷/۴۲	۶/۵۰	۶/۰۵	-۳/۱۲	۶/۴۰	۶/۶۱	-۱/۲۰	۶/۵۶	۶/۶۴	-۰/۲۷	۶/۵۳	۶/۵۴	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۱/۱۷	۷/۷۵	۷/۶۶	۰/۰۴	۷/۸۲	۷/۸۲	-۰/۶۵	۷/۶۶	۷/۷۱	-۰/۲۴	۷/۷۰	۷/۷۲	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۱/۸۴	۶/۳۰	۶/۱۹	۵/۵۵	۶/۷۷	۶/۴۱	۰/۱۶	۶/۲۱	۶/۲۰	۱/۲۱	۶/۳۰	۶/۲۳	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۶۶	۵/۷۷	۵/۴۶	-۰/۴۴	۵/۸۴	۵/۸۷	۲/۲۲	۵/۷۰	۵/۵۷	۲/۳۹	۵/۷۳	۵/۵۹	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۴/۳۳	۶/۶۴	۶/۳۶	-۰/۹۷	۶/۵۳	۶/۵۹	۰/۶۵	۶/۲۵	۶/۲۱	۱/۲۰	۶/۳۵	۶/۲۷	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۵/۹۹	۶/۵۱	۶/۱۴	۰/۴۰	۶/۷۷	۶/۷۴	-۱/۱۱	۶/۵۵	۶/۶۲	-۰/۰۸	۶/۵۷	۶/۵۷	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
۱۰/۴۳	۵/۹۴	۵/۳۸	-۱/۷۶	۵/۷۱	۵/۸۱	۱/۹۳	۵/۱۶	۵/۰۶	۳/۱۳	۵/۳۵	۵/۱۹	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۷/۰۳	۶/۴۸	۶/۰۶	-۶/۳۰	۶/۳۳	۶/۷۵	-۲/۹۵	۵/۷۷	۵/۹۴	-۱/۵۶	۵/۹۵	۶/۰۴	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۰/۹۱	۵/۷۶	۵/۷۱	-۴/۲۶	۵/۹۱	۶/۱۷	۲/۶۶	۵/۶۴	۵/۵۰	۱/۶۵	۵/۶۹	۵/۶۰	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۲/۰۱	۶/۷۲	۶/۵۹	-۶/۶۷	۶/۵۸	۷/۰۵	-۰/۶۱	۶/۴۸	۶/۵۲	-۰/۹۴	۶/۵۳	۶/۵۹	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۱/۱۷	۶/۳۳	۶/۲۶	-۶/۶۷	۶/۲۰	۶/۶۴	-۳/۸۰	۵/۷۲	۵/۹۵	-۳/۲۴	۵/۸۷	۶/۰۷	کارگریز عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۳۶	۶/۶۱	۶/۲۸	-۱/۹۶	۵/۷۲	۵/۸۴	۶/۰۹	۵/۵۶	۵/۲۴	۵/۲۱	۵/۷۵	۵/۴۷	کمبود تقاضا در بازار
۴/۸۸	۶/۲۷	۵/۹۸	-۳/۰۶	۶/۰۶	۶/۲۵	-۰/۶۰	۵/۸۷	۵/۹۱	-۰/۰۱	۵/۹۶	۵/۹۶	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۸/۷۵	۶/۴۹	۵/۹۷	-۱/۶۷	۵/۶۴	۵/۷۴	-۸/۱۴	۵/۶۰	۶/۱۰	-۴/۸۹	۵/۷۴	۶/۰۴	کمبود نیروی کار ماهر
۲۱/۶۵	۶/۷۰	۵/۵۱	۲۸/۳۱	۶/۶۴	۵/۱۸	۵۳/۷۶	۷/۹۸	۵/۱۹	۴۴/۷۷	۷/۵۸	۵/۲۴	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
-۳/۵۲	۴/۱۹	۴/۳۴	-۸/۳۸	۴/۱۱	۴/۴۹	-۱۵/۳۳	۳/۸۵	۴/۵۵	-۱۲/۴۶	۳/۹۴	۴/۵۱	محدودیت دسترسی به آب
-۵/۷۹	۴/۴۲	۴/۶۹	-۱۳/۹۱	۴/۴۳	۵/۱۴	-۱۳/۸۷	۵/۰۹	۵/۹۱	-۱۳/۱۵	۴/۸۹	۵/۶۳	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۱/۶۲	۶/۸۸	۶/۷۷	-۰/۰۵	۶/۵۰	۶/۵۰	-۳/۳۳	۶/۲۵	۶/۴۷	-۲/۰۳	۶/۳۸	۶/۵۱	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۱۱	۵/۹۵	۵/۶۱	-۴/۳۰	۶/۳۹	۶/۶۷	-۰/۹۷	۶/۵۸	۶/۶۵	-۰/۶۹	۶/۴۶	۶/۵۰	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

در زمستان ۱۴۰۴، فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، سه مؤلفه: ۱- غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، ۲- دشواری تأمین مالی از بانک ها، ۳- محدودیت های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت را نامناسب ترین مؤلفه های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه ها ارزیابی نموده اند.

علاوه بر این، مهمترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هر یک از سه اتاق بازرگانی، تعاون و اصناف ایران نیز در قالب جدول ۱۳ نشان داده شده است.

جدول ۱۳ - مهم ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هر یک از سه اتاق

الویت	مجموعه					
	۱	۲	۳	۴	۵	
کل	پاییز ۱۴۰۴	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
	زمستان ۱۴۰۴	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	محدودیت های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	پاییز ۱۴۰۴	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاههای اجرایی	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	زمستان ۱۴۰۴	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	محدودیت های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاههای اجرایی
اتاق تعاون ایران	پاییز ۱۴۰۴	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
	زمستان ۱۴۰۴	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
اتاق اصناف ایران	پاییز ۱۴۰۴	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه های اجرایی	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار
	زمستان ۱۴۰۴	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه های اجرایی	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار

اولویت اول در هر سه اتاق، غیر قابل پیش بینی بودن و تغییر قیمت مواد اولیه و محصولات عنوان شده است. اولویت دوم در اتاق تعاون و اتاق اصناف، دشواری تأمین مالی از بانکها و در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، محدودیت های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت عنوان شده است. اولویت سوم در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، دشواری تأمین مالی از بانکها و در اتاق اصناف تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار و در اتاق تعاون بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار عنوان شده است.

شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

جدول ۱۴ - شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس نماگرهای مدل کارآفرینی شین

محیط	نماگر	شاخص نماگر		شاخص محیط			شاخص کل	
		میانگین		درصد تغییرات	میانگین		درصد تغییرات نسبت به * زمستان گذشته	فصل مشابه سال گذشته
		پاییز ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۴		پاییز ۱۴۰۴	زمستان ۱۴۰۳		
نهادی	محیط سیاسی امنیتی	۵/۹۲	۵/۹۲	۰/۷۰	۵/۹۱	۵/۸۷	۶/۳۲	۰/۷۱
	محیط علمی آموزشی	۵/۹۳	۵/۹۶					
	محیط فرهنگی	۵/۹۸	۶/۰۸					
	محیط فناوری و نوآوری	۵/۹۹	۵/۹۱					
	محیط قانونی و حقوقی	۵/۷۴	۵/۶۹					
	ساختار و عملکرد دولت	۶/۰۲	۵/۸۹					
اقتصادی	محیط اقتصاد کلان	۶/۷۱	۶/۷۶	۰/۹۴	۶/۸۳	۶/۷۷	۶/۲۸	۶/۱۶
	محیط مالی	۸/۳۰	۸/۳۱					
	محیط جغرافیایی - زیرساخت‌ها و ظرفیت‌های اقلیمی	۶/۲۸	۶/۱۵					
	ساختار تولید - انحصار، خوشه‌ها و مواد اولیه	۶/۳۳	۶/۱۷					

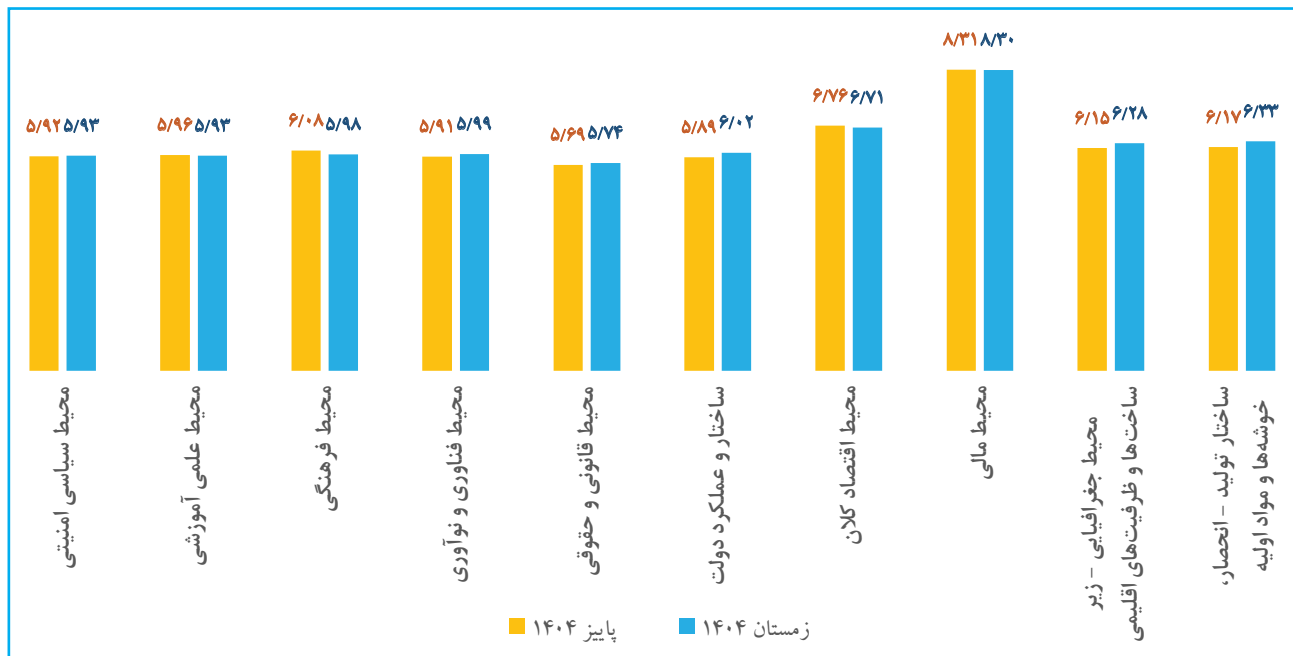
*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در زمستان ۱۴۰۴، عدد ۶/۳۲ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) را نشان می‌دهد به طوری که میانگین ارزیابی محیط نهادی (شامل محیط سیاسی، محیط آموزشی و علمی، محیط فرهنگی، محیط فناوری و نوآوری، محیط حقوقی و ساختار دولت) عدد ۵/۹۱ و میانگین ارزیابی محیط اقتصادی (شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، محیط جغرافیایی و ساختار تولید) عدد ۶/۸۳ است. نگاه اجمالی نشان می‌دهد محیط قانونی و حقوقی با عدد ۵/۷۴ و محیط مالی با عدد ۸/۳۰ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط‌ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند.

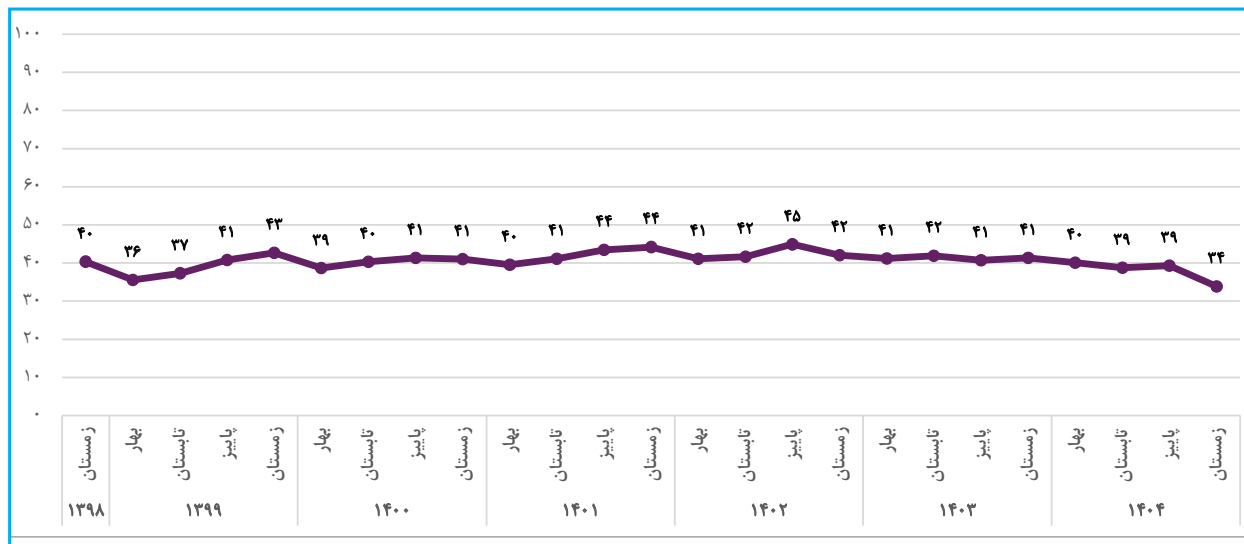
با توجه به جدول ۱۴، شاخص ملی کارآفرینی شین نسبت به فصل پاییز ۱۴۰۴، دارای درصد تغییرات ۰/۷۱ است که به معنی نامساعد شدن در شرایط کارآفرینی در فصل زمستان ۱۴۰۴ نسبت به فصل پاییز ۱۴۰۴ بوده است. همچنین تغییرات نسبت به فصل مشابه سال قبل (۰/۲/۶۷) نشان می‌دهد شرایط کارآفرینی نامساعدتر شده است. لازم به ذکر است شاخص شین به دلیل استفاده از ضرائب اهمیت برای هر یک از نماگرها و محیط‌های تشکیل دهنده محیط کسب و کار، از دقت بیشتری نسبت به شاخص ملی برخوردار است.

نمودار ۶ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

نمودار ۷ - روند شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

شاخص محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۵ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و تعداد کارکنان بنگاه

تعداد کارکن (نفر)	عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)					
	بیشتر از ۲۰۰	۱۰۱-۲۰۰	۵۰-۱۰۰	۱۱-۴۹	۶-۱۰	کمتر از ۵
۵/۹۴	۶/۴۱	۶/۳۶	۶/۱۲	۶/۰۲	۶/۱۳	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۴/۳۹	۴/۴۵	۴/۲۶	۴/۱۰	۴/۰۶	۴/۳۸	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۶/۶۶	۶/۴۳	۶/۶۵	۶/۱۲	۶/۱۰	۵/۹۲	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۵/۳۱	۵/۷۹	۵/۷۸	۵/۶۳	۵/۵۶	۵/۴۴	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۶/۷۸	۷/۴۷	۷/۸۴	۷/۵۸	۷/۲۶	۷/۱۹	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۷۹	۶/۹۵	۶/۸۰	۶/۲۶	۶/۳۳	۵/۹۳	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۵/۲۹	۴/۷۱	۵/۳۶	۴/۸۲	۴/۹۶	۵/۱۳	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی
۵/۴۷	۶/۶۳	۶/۷۰	۶/۴۴	۶/۲۶	۶/۷۱	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۵/۸۴	۶/۴۱	۶/۵۶	۶/۳۵	۶/۲۳	۶/۴۹	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شهرداری در بازار
۶/۶۶	۶/۶۲	۶/۹۹	۶/۴۷	۶/۳۹	۶/۵۱	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۵۳	۸/۴۲	۷/۷۶	۷/۷۳	۷/۴۸	۷/۷۱	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۰۴	۶/۷۱	۶/۳۸	۶/۱۷	۶/۴۵	۶/۲۹	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۶/۱۸	۶/۴۹	۵/۶۵	۵/۶۵	۵/۵۵	۵/۷۶	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۰۹	۶/۴۷	۶/۳۲	۶/۳۴	۶/۲۸	۶/۴۱	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۰۸	۵/۸۷	۶/۵۶	۶/۶۶	۶/۶۲	۶/۶۰	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای در بازار
۴/۴۴	۵/۲۰	۴/۷۶	۵/۲۱	۵/۳۸	۵/۶۵	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۵/۳۲	۶/۳۱	۵/۸۷	۵/۸۵	۵/۷۷	۶/۱۳	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۵۳	۶/۲۰	۵/۷۳	۵/۷۶	۵/۴۸	۵/۷۱	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۰۳	۶/۸۲	۶/۸۱	۶/۴۱	۶/۲۹	۶/۶۸	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۵/۹۳	۵/۹۷	۶/۲۵	۵/۷۳	۵/۷۵	۵/۹۳	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۴/۶۴	۵/۷۰	۵/۷۸	۵/۵۹	۵/۴۴	۶/۱۰	کمبود تقاضا در بازار
۵/۵۲	۶/۲۱	۶/۰۷	۶/۰۴	۵/۷۵	۶/۰۰	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۵/۵۴	۶/۳۱	۶/۲۶	۵/۸۵	۵/۶۹	۵/۵۵	کمبود نیروی کار ماهر
۷/۲۲	۷/۳۵	۷/۸۸	۷/۷۲	۷/۶۲	۷/۴۸	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۴۹	۵/۰۳	۴/۷۲	۳/۸۵	۳/۷۱	۳/۷۸	محدودیت دسترسی به آب
۵/۳۲	۵/۸۸	۵/۸۲	۵/۱۷	۴/۶۰	۴/۴۸	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)
۵/۶۵	۶/۰۳	۶/۵۱	۶/۱۱	۶/۴۵	۶/۶۱	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۴۱	۷/۱۳	۶/۸۶	۶/۴۵	۶/۴۴	۶/۳۲	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

شاخص محیط کسب و کار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سابقه فعالیت اقتصادی

سابقه فعالیت اقتصادی (سال)					عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
بیشتر از ۱۶	۱۱ تا ۱۵	۶ تا ۱۰	۳ تا ۵	کمتر از ۲	
۶/۱۱۶	۶/۱۱۶	۶/۱۱۴	۶/۱۰۷	۵/۱۹۹	
۴/۲۴۴	۴/۳۱	۴/۲۶	۴/۱۱	۴/۴۷	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶/۱۱۳	۶/۱۰۲	۶/۱۱۳	۶/۱۱۲	۶/۱۴۲	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۶۳	۵/۶۸	۵/۵۸	۵/۳۵	۵/۰۰	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۷/۲۳	۷/۳۳	۷/۴۷	۷/۴۷	۷/۴۷	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۸/۷۰	۸/۵۳	۸/۶۵	۸/۶۵	۸/۳۷	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۳۷	۶/۴۴	۶/۱۱	۶/۰۷	۵/۸۹	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۵/۰۴	۵/۳۹	۴/۸۷	۴/۹۰	۵/۰۹	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۱۵۶	۶/۹۲	۶/۲۶	۶/۳۳	۶/۶۵	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۴۷	۶/۴۸	۶/۱۶	۶/۳۹	۶/۴۹	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۵۸	۶/۵۹	۶/۴۸	۶/۴۳	۶/۴۶	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۶۷	۷/۶۰	۷/۷۸	۷/۷۸	۷/۵۷	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۲۹	۶/۳۴	۶/۳۲	۶/۲۹	۶/۰۹	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۱۸۴	۵/۷۴	۵/۷۴	۵/۵۴	۵/۳۹	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۵۱	۶/۴۸	۶/۳۹	۵/۸۸	۶/۰۰	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۴۸	۶/۷۵	۶/۵۸	۶/۷۱	۶/۰۱	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای در بازار
۵/۲۸	۵/۴۳	۵/۳۱	۵/۳۹	۵/۷۱	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۶/۱۰۳	۶/۱۰	۵/۸۲	۵/۷۷	۶/۲۲	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۷۱	۵/۷۶	۵/۷۰	۵/۵۸	۵/۷۴	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۱۵۲	۶/۷۳	۶/۴۲	۶/۴۷	۶/۶۴	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۰۰	۵/۹۲	۵/۸۴	۵/۶۶	۵/۵۸	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۷۹	۵/۸۲	۵/۸۳	۵/۵۰	۵/۷۰	کمبود تقاضا در بازار
۶/۱۱	۵/۷۸	۶/۰۴	۵/۷۲	۵/۷۶	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۵/۹۶	۵/۸۸	۵/۸۶	۵/۱۸	۴/۷۸	کمبود نیروی کار ماهر
۷/۳۱	۷/۴۰	۷/۷۲	۸/۰۷	۸/۰۱	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۲۴	۳/۸۲	۳/۸۳	۳/۶۷	۳/۴۸	محدودیت دسترسی به آب
۴/۹۷	۴/۷۵	۴/۹۴	۴/۷۶	۴/۹۲	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)
۶/۴۱	۶/۴۶	۶/۳۶	۶/۳۵	۶/۰۳	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۳۹	۶/۴۰	۶/۴۹	۶/۶۸	۶/۲۲	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

در جدول ۱۵ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک تعداد کارکنان قابل مشاهده است. عدد شاخص محیط کسب و کار در بنگاه‌هایی که بیشتر از ۲۰۰ کارکن دارند ۵/۹۴ محاسبه شده است که نشان دهنده وضعیت کسب و کار بهتر در این بنگاه‌ها نسبت به سایر بنگاه‌های اقتصادی است و عدد شاخص محیط کسب و کار در در بنگاه‌هایی با بین ۱۰۱ تا ۲۰۰ کارکن، ۶/۴۱ محاسبه شده است که این بنگاه‌ها دارای وضعیت بدتری در محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها ارزیابی شده‌اند.

همچنین بر اساس جدول شماره ۱۶ در بنگاه‌هایی که فعالیت اقتصادی آنها بیشتر از ۱۱ سال است، نامساعدترین محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها با میانگین ۶/۱۶ اعلام شده و بنگاه‌های اقتصادی با کمتر از ۲ سال سابقه فعالیت اقتصادی هم، دارای مساعدترین وضعیت (۵/۹۹) محیط کسب و کار هستند.

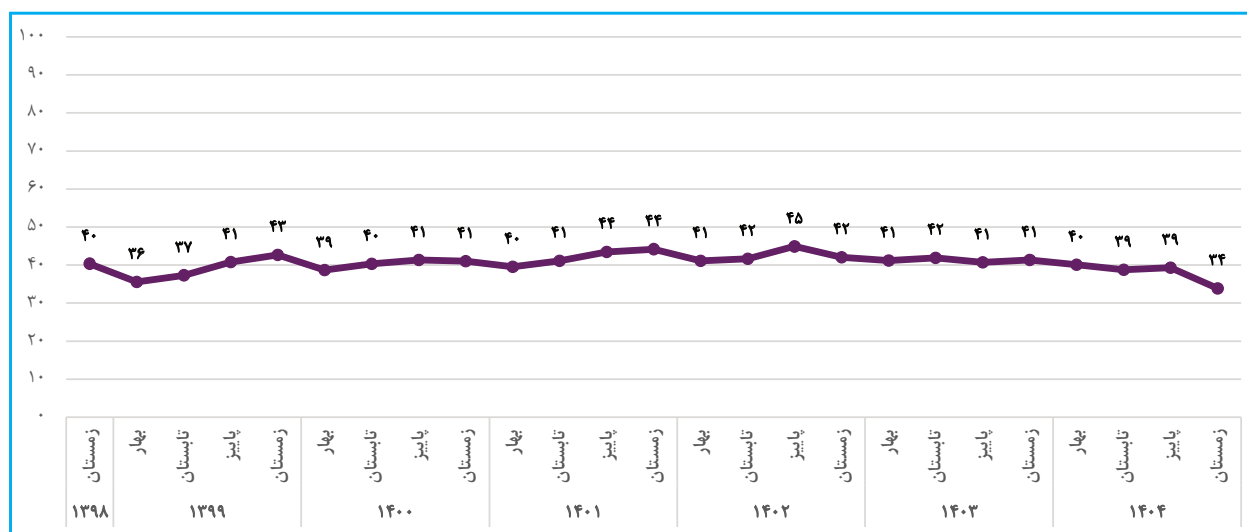
شاخص محیط کسب و کار بر اساس شرکت‌های دانش بنیان

در جدول ۱۷، موانع و مشکلات کسب و کار شرکت‌های دانش بنیان ارائه شده است. با توجه به جدول، پنج مشکل اولویت‌دار شرکت‌های دانش بنیان غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت، دشواری تامین مالی از بانک‌ها، موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی، هستند. با این حال مشاهده ارقام جدول نشان می‌دهد که برخی مشکلات این شرکت‌ها در مقایسه با سایر واحدهای اقتصادی کشور حادث‌تر است.

شاخص محیط کسب و کار بر اساس ظرفیت فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

در جدول ۱۸، مشکلات کسب و کار به تفکیک درصد ظرفیت فعالیت قابل مشاهده است. بر اساس نتایج بدست آمده بنگاه‌های اقتصادی مشارکت کننده در طرح (حدود ۲ هزار بنگاه) به طور متوسط با ۳۴ درصد ظرفیت واقعی خود فعالیت داشته‌اند.

نمودار ۸. ظرفیت تولید (درصد) بنگاه اقتصادی

جدول ۱۷ - موانع و مشکلات محیط کسب و کار شرکت‌های دانش بنیان

کل کشور	دانش بنیان	عنوان مولفه (موانع کسب و کار)
۴/۲۴	۴/۴۳	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶/۱۲	۶/۶۹	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۵۵	۵/۳۸	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۷/۳۵	۷/۴۰	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار
۸/۶۴	۸/۸۰	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۲۵	۶/۶۱	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۵/۰۳	۵/۱۳	تأمیل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۵۱	۶/۱۹	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۳۸	۶/۰۴	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه دولتی در بازار
۶/۵۳	۵/۹۰	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۷۰	۷/۶۲	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۳۰	۶/۱۶	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۷۳	۵/۳۲	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۳۵	۶/۱۹	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۵۷	۶/۴۸	وجود انحصار، امتیاز یا هرنوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
۵/۳۵	۴/۶۰	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۵/۹۵	۵/۶۴	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۶۹	۵/۳۳	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۵۳	۵/۸۳	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۵/۸۷	۵/۹۲	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۷۵	۵/۷۷	کمبود تقاضا در بازار
۵/۹۶	۵/۹۰	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۵/۷۴	۶/۱۸	کمبود نیروی کار ماهر
۷/۵۸	۷/۷۶	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۳/۹۴	۳/۷۹	محدودیت دسترسی به آب
۴/۸۹	۵/۱۵	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۶/۳۸	۶/۲۰	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۴۶	۶/۸۴	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

جدول ۱۸ - موانع و مشکلات محیط کسب و کار به تفکیک ظرفیت تولید بنگاه‌های اقتصادی

ظرفیت تولید بنگاه اقتصادی (درصد)				عنوان مولفه (موانع کسب و کار)
بیشتر از ۷۰	۵۰ تا ۷۰	۳۰ تا ۵۰	کمتر از ۳۰	
۵/۹۳	۶/۰۱	۶/۱۷	۶/۴۲	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۳/۹۰	۴/۲۳	۴/۵۱	۴/۴۳	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۷۹	۵/۹۹	۶/۲۰	۶/۵۳	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۵/۴۸	۵/۳۱	۵/۴۸	۵/۸۶	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۶/۹۱	۷/۰۱	۷/۵۲	۷/۹۷	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۸/۵۱	۸/۶۳	۸/۶۸	۸/۷۶	رویه‌های سخت‌گیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۵/۹۷	۶/۱۳	۶/۳۰	۶/۶۱	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی
۵/۰۱	۵/۱۳	۴/۹۷	۵/۰۳	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۳۴	۶/۴۸	۶/۶۵	۶/۵۸	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۱۷	۶/۰۰	۶/۴۵	۶/۸۳	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۶/۲۵	۶/۴۴	۶/۶۶	۶/۸۱	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۷/۳۹	۷/۵۱	۷/۷۸	۸/۱۵	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۶/۰۱	۶/۲۱	۶/۲۵	۶/۷۲	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۵/۷۰	۵/۶۹	۵/۵۱	۵/۹۸	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۰۳	۶/۲۶	۶/۳۶	۶/۷۷	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۶/۲۹	۶/۳۳	۶/۵۸	۷/۰۳	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۵/۱۹	۵/۳۲	۵/۰۴	۵/۸۶	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۸۳	۵/۷۴	۵/۹۷	۶/۲۰	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۵/۴۹	۵/۷۵	۵/۵۸	۵/۹۹	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۲۵	۶/۴۷	۶/۵۸	۶/۸۳	کارگری عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۸۰	۵/۸۹	۵/۷۵	۶/۰۵	کمبود تقاضا در بازار
۵/۵۷	۵/۶۳	۵/۶۹	۶/۱۰	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۵/۶۵	۵/۷۰	۵/۸۹	۵/۷۵	کمبود نیروی کار ماهر
۷/۱۹	۷/۳۶	۷/۷۹	۸/۰۲	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۳/۸۴	۴/۱۱	۴/۰۴	۳/۸۶	محدودیت دسترسی به آب
۴/۶۰	۴/۸۶	۵/۰۴	۵/۱۲	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۶/۱۸	۶/۰۹	۶/۳۰	۶/۸۷	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۲۳	۶/۱۳	۶/۵۷	۶/۸۶	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

برخی اقدامات انجام شده اتاق‌ها به منظور رفع موانع کسب و کار زمستان ۴۰۴۱

اتاق بازرگانی ایران

تجارت خارجی، گمرک و ثبت سفارش

دستاوردها:

- تمدید خودکار ثبت سفارش‌های منقضی شده در دوره اضطرار به مدت ۲ ماه بدون کارمزد.
- تمدید مهلت ویرایش کد تعرفه‌ها تا سطح ۴ رقم.
- رفع محدودیت تقدم و تأخر تاریخ ثبت سفارش، برنامه و قبض انبار در شرایط اضطراری.
- تمدید ترخیص ۹۰ درصدی کالاها و امکان ترخیص ۱۰ درصد باقیمانده با ضمانت‌نامه بانکی.
- تسهیل ترخیص کالاهای دارای اختلاف در تعرفه، ارزش، کشور سازنده و سال ساخت بدون نیاز به اصلاح ثبت سفارش.
- امکان ترخیص کالا بدون انتقال ارز برای کالاهای موجود در گمرک با ارائه تعهد.
- امکان انجام آزمون و تأیید استاندارد کالا در انبار صاحب کالا.

رفع تعهد ارزی و سیاست‌های ارزی

دستاوردها:

- کاهش سقف ایفای تعهدات ارزی صادرکنندگان از ۷۰ درصد به ۶۰ درصد.
- تمدید مهلت رفع تعهدات ارزی صادرکنندگان و واردکنندگان در شرایط اضطرار.
- رفع مشکل تعهدات ارزی آسیب‌دیدگان بندر شهید رجایی از طریق ابلاغ بخشنامه بانک مرکزی.
- عدم اجرای افزایش قیمت پایه صادراتی زعفران پیش از فصل برداشت.

استانداردها و مقررات تجاری

دستاوردها:

- رفع موازی کاری میان سازمان ملی استاندارد و سازمان دامپزشکی از طریق اجرای تفاهم‌نامه مشترک.
- پیگیری و رفع مشکلات مرتبط با صدور و استعلام گواهی مبدأ برای فعالان اقتصادی.
- راه‌اندازی سامانه جدید گواهی مبدأ در چارچوب موافقت‌نامه تجارت آزاد با اتحادیه اوراسیا.

حمایت از تولید و سرمایه‌گذاری

دستاوردها:

- تمدید ضمانت‌نامه‌های بانکی حقوق ورودی واحدهای تولیدی در دوره اضطرار.
- پیگیری پرداخت بخشی از مطالبات سرمایه‌گذاران طرح‌های آب‌شیرین‌کن استان خوزستان.

توسعه روابط بین‌الملل و دیپلماسی اقتصادی

دستاوردها:

- توسعه همکاری‌های تجاری با کشورهای آمریکای لاتین، برزیل، کوبا، پاکستان، ترکیه، روسیه و کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا.
- پیگیری صدور روادید تجار ایرانی.
- حل و فصل اختلافات تجاری میان شرکت‌های ایرانی و خارجی.
- ارائه راهکارهای توسعه صادرات فرش و محصولات ایرانی در بازارهای بین‌المللی.

زیرساخت‌های حمل‌ونقل و لجستیک

دستاوردها:

- پیگیری فعال‌سازی کریدور ریلی کراچی-زاهدان.
- ساماندهی ناوگان حمل کالا برای حفظ زنجیره تأمین کالاهای اساسی.
- توسعه رویه کارنه تیر در بنادر کراچی و گوادر.
- ارائه راهکارهایی برای تسهیل انتقال ارز در تجارت با کشورهای همسایه.

اتاق بازرگانی اصفهان

مالیات: پیچیدگی در محاسبه مالیات شرکت‌ها، طولانی بودن رسیدگی به پرونده‌ها و ابهام در مشوق‌های قانونی.

اقدامات انجام شده: پیگیری مشکلات مالیاتی بنگاه‌ها از طریق برگزاری نشست مستقیم با رئیس سازمان امور مالیاتی و صدور دستور بررسی و رفع مشکلات صنایع بزرگ استان.

پیشنهادها: ایجاد سامانه استعلام آنلاین و سریع مشوق‌ها و معافیت‌های مالیاتی برای کاهش سلیقه‌ای بودن و تسریع رسیدگی‌ها.

گمرک و تجارت: کندی فرآیند ترخیص کالا، بروکراسی گمرکی و موانع صادرات و واردات.

اقدامات انجام شده: تشکیل «میز خدمت گمرک» با رویکرد مسئله‌محور برای تسهیل تجارت و رفع موانع گمرکی.

پیشنهادها:

- تفویض اختیار بیشتر به گمرکات استان برای تصمیم‌گیری در موارد کم‌ریسک.
- توسعه رویه‌های سبز و زرد برای فعالان خوش حساب.

تأمین نهاده‌های کشاورزی و دامی: کمبود نهاده‌های دامی و مشکلات تولیدکنندگان طیور، گلخانه‌ها و زنبورداران.

اقدامات انجام شده: نشست مستقیم فعالان اقتصادی با وزیر جهاد کشاورزی برای پیگیری تأمین نهاده‌ها و حمایت مالی.

پیشنهادها:

- ایجاد سامانه رصد و اعلام عمومی موجودی نهاده‌ها در سطح استان.
- طراحی بسته‌های تأمین مالی کوتاه‌مدت برای مرغداران، گلخانه‌ها و زنبورداران با کاهش وثایق بانکی.

موانع صادراتی: دشواری صادرات محصولات کشاورزی و صنعتی و ناهماهنگی مقررات.

اقدامات انجام شده: طرح مشکلات صادراتی در جلسات مشترک با دولت و پیگیری اصلاح مقررات و تسهیل رویه‌ها.

پیشنهادها: تهیه نقشه جامع موانع صادراتی استان و اولویت‌بندی برای طرح در کارگروه ملی تسهیل تجارت.

نظام بانکی و ارزی: دشواری تخصیص ارز، نقل و انتقال مالی و کمبود سرمایه در گردش بنگاه‌ها.

اقدامات انجام شده:

- پیگیری مشکلات ارزی و بانکی در نشست‌های اتاق بازرگانی با مسئولان ملی.
- پیگیری موضوع عدم تناسب سهم استان از تسهیلات بانکی از طریق مرکز پژوهش‌ها.

پیشنهادها:

- تشکیل کارگروه مشترک بانک مرکزی و بانک‌های تجاری برای تسهیل تخصیص ارز.
- تعیین سهمیه استانی تسهیلات متناسب با وزن اقتصادی استان.
- توسعه ابزارهای تأمین مالی (اوراق شرکتی و صندوق‌های پروژه‌ای).

ناهماهنگی دستگاه‌های اجرایی در ارائه مجوزها و بازرسی‌ها: یکی از انتقادهای اصلی فعالان اقتصادی مبنی بر عدم هماهنگی در تصمیمات بانک مرکزی، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صمت، گمرک و سازمان استاندارد و غذا و دارو و بهداشت.

اقدامات انجام شده: اتاق اصفهان این وضعیت را «تحریم داخلی» یا مانع اداری برای تجارت توصیف کرد و از طریق نامه نگاری با مراجع مربوطه سعی در پیگیری و رفع موانع داشت.

پیشنهادها:

- ایجاد «پنجره واحد استانی برای مجوزها و بازرسی‌ها» زیر نظر استانداری با حضور نمایندگان بانک مرکزی، جهاد، صمت، گمرک، استاندارد، غذا و دارو، هدف: یک مرجع پاسخ‌گو و یک تقویم بازرسی.
  - تدوین «تقویم مشترک بازرسی» و ممنوعیت بازرسی‌های هم‌زمان و تکراری از یک واحد در بازه‌های کوتاه.
- بروکراسی اداری:** تعدد مجوزها و کندی پاسخ دستگاه‌ها و مشکلات سامانه‌های آنلاین مثل درگاه سامانه جامع تجارت.
- اقدامات انجام شده:** تأکید بر گفت‌وگوی مستمر دولت و بخش خصوصی و کاهش «تحریم‌های داخلی» و موانع اداری.

پیشنهادها:

- پایش دوره‌های عملکرد سامانه‌های کلیدی (مثل سامانه جامع تجارت) و ارسال گزارش‌های مستند قطع و اختلال به مراجع ملی برای اصلاح فنی و تمدید مهلت‌های قانونی در زمان اختلال.
- پیشنهاد تعیین «مهلت پاسخ‌گویی حداکثری» برای دستگاه‌ها (مثلاً ۱۰ روز کاری) با پذیرش قاعده سکوت مثبت اداری در صورت عدم پاسخ.

بیکاری و ضعف کارآفرینی جوانان: کمبود حمایت از کسب‌وکارهای نوپا و جوانان.

اقدامات انجام شده: پیشنهاد راه‌اندازی صندوق کارآفرینی و افزایش مشارکت جوانان در اتاق‌های بازرگانی

مشکلات تولیدکنندگان صنعتی: فشار هزینه‌ها، ضعف هماهنگی دستگاه‌ها با بخش تولید و کمبود مواد اولیه.

اقدامات انجام شده: برگزاری نشست‌های تخصصی با صنایع بزرگ و پیگیری تسهیل محیط کسب‌وکار.

پیشنهادها: پیگیری تخصیص سهمیه پایدار انرژی، مواد اولیه و ارز با قراردادهای میان‌مدت برای صنایع بزرگ و کوچک.

کمبود سرمایه در گردش واردکنندگان و تولیدکنندگان: افزایش هزینه واردات کالاهای اساسی و عدم تناسب رشد تسهیلات بانکی با نیاز بنگاه‌ها.

اقدامات انجام شده: برگزاری جلسات متعدد با نهادهای استانی و ملی مرتبط برای پیگیری موضوع.

پیشنهادها: پیگیری انتشار اوراق بدهی شرکتی یا صندوق‌های سرمایه‌گذاری پروژه‌ای برای تأمین مالی پروژه‌های توسعه‌ای واحدهای بزرگ و آزادسازی منابع بانکی برای سرمایه در گردش بنگاه‌های کوچک.

کمبود نیروی انسانی متخصص برای بنگاه‌های اقتصادی استان: دشواری بنگاه‌ها در جذب، نگهداشت و استفاده از نیروی کار ماهر و تخصصی، به‌ویژه در مشاغل فنی، مهندسی و مدیریتی.

اقدامات انجام شده: اجرای طرح «پویش» (اشتغال همزمان با تحصیل دانشجویان) در بنگاه‌های اقتصادی استان با بهره‌گیری از ظرفیت‌های قانونی حوزه کار و تأمین اجتماعی و تأمین بخشی از نیروی انسانی مورد نیاز بنگاه‌ها.

پیشنهادها: توسعه طرح‌های کار - تحصیل (مانند پویش) با پوشش رشته‌های بیشتر و تسهیل مقررات بیمه و کار برای دانشجویان شاغل.

متوازن نبودن سهم اصفهان از تسهیلات بانکی و منابع مالی متناسب با وزن اقتصادی استان: تمرکز بخش عمده تسهیلات بانکی در برخی استان‌ها و اختصاص بخش قابل توجهی از اعتبارات استان به شرکت‌های بزرگ که منجر به کمبود نقدینگی، کاهش سرمایه در گردش واحدها و کندی اجرای طرح‌های توسعه‌ای شده است.

اقدامات انجام شده: انجام تحلیل‌های آماری توسط مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی اصفهان و طرح موضوع در جلسات ملی و استانی با هدف پیگیری و رفع مشکل.

پیشنهادها: مذاکره برای تعیین سهمیه استانی متناسب با وزن اقتصادی اصفهان در شورای هماهنگی بانک‌ها و بانک مرکزی.

تولید، اشتغال و نیروی انسانی: کمبود نیروی انسانی متخصص و فشار هزینه‌های تولید.

اقدامات انجام شده:

- اجرای طرح «پویش» برای اشتغال همزمان دانشجویان و تأمین نیروی انسانی بنگاه‌ها.
- برگزاری نشست‌های تخصصی با صنایع بزرگ استان.

پیشنهادها:

- توسعه طرح‌های کار-تحصیل و تسهیل مقررات بیمه‌ای دانشجویان شاغل.
- تخصیص پایدار انرژی، مواد اولیه و ارز برای واحدهای تولیدی.

تأمین سرمایه در گردش: کمبود نقدینگی و محدودیت تسهیلات بانکی برای تولیدکنندگان و واردکنندگان.

اقدامات انجام شده: برگزاری جلسات متعدد با نهادهای استانی و ملی مرتبط.

پیشنهادها:

- انتشار اوراق بدهی شرکتی و ایجاد صندوق‌های سرمایه‌گذاری پروژه‌ای.
- آزادسازی منابع بانکی برای تأمین سرمایه در گردش بنگاه‌های کوچک.

مقررات مبارزه با پولشویی و کنترل‌های بانکی: کندی فعالیت اقتصادی ناشی از برخی رویه‌های اجرایی.

اقدامات انجام شده: انتقال دیدگاه فعالان اقتصادی در جلسه با وزیر اقتصاد.

پیشنهادها: تدوین دستورالعمل مبتنی بر ریسک برای واحدهای تولیدی و تجاری.

اتاق بازرگانی شهرکرد

رفع موانع و مشکلات واحدهای اقتصادی: مشکل خروج مواد اولیه برای ۷ واحد تولیدی استان.

اقدامات انجام شده: پیگیری حقوقی و طرح موضوع در جلسات ستاد اقتصاد مقاومتی استان.

نتایج: رفع مشکل خروج مواد اولیه ۷ واحد تولیدی استان.

تسهیل خروج دستگاه‌های گمرکی: عدم امکان ترخیص دستگاه‌های متعلق به یک واحد تولیدی.

اقدامات انجام شده: طرح موضوع در ستاد اقتصاد مقاومتی استان.

نتایج: امکان خروج دستگاه‌ها از گمرک با اخذ تضمین و تسهیل تأمین ماشین‌آلات مورد نیاز واحد تولیدی.

رفع مشکل تأمین برق مجتمع دامداری اسکان: تداوم بیش از ۱۰ ساله مشکل تأمین برق مجتمع دامداری اسکان.

اقدامات انجام شده: پیگیری حقوقی و طرح موضوع در جلسات ستاد اقتصاد مقاومتی.

نتایج: رفع مشکل تأمین برق و بهره‌مندی بیش از ۱۵۰ عضو مجتمع از برق پایدار.

تعیین تکلیف طرح سرمایه‌گذاری فردوس تهلیجان: بلا تکلیفی طرح سرمایه‌گذاری فردوس تهلیجان.

اقدامات انجام شده: برگزاری جلسات تخصصی و بررسی حقوقی و فنی طرح.

نتایج: تعیین تکلیف نهایی طرح و واگذاری آن به سرمایه‌گذار جدید.

احیای واحدهای راکد و غیرفعال: خروج تعدادی از واحدهای تولیدی و خدماتی از چرخه فعالیت به دلیل مشکلات مالی، بدهی بانکی، مسائل حقوقی و اداری و نبود هماهنگی بین دستگاه‌ها.

اقدامات انجام شده: برگزاری میز احیای واحدهای راکد و غیرفعال.

توسعه زیست‌بوم نوآوری و کارآفرینی

تأسیس مرکز مشاوره استارت‌آپی «استارت‌تینو»: ایجاد مرکز تخصصی ارائه خدمات مشاوره حقوقی، مالی، بازاریابی و توسعه کسب‌وکار به استارت‌آپ‌ها و کسب‌وکارهای نوپا.

تولید پادکست‌های سرگذشت کارآفرینان (کارآفرینی‌نامه): تولید محتوای آموزشی و ترویجی با هدف انتقال تجربیات کارآفرینان موفق و ترویج فرهنگ کارآفرینی.

برگزاری میز انتقال تجربه: دعوت از کارآفرینان بزرگ و موفق برای انتقال تجربیات عملی به فعالان اقتصادی و کسب‌وکارهای نوپا.

برگزاری رویدادهای استارت‌آپی: برگزاری رویدادهای تخصصی با هدف شبکه‌سازی، توسعه نوآوری، تبادل تجربه و حمایت از تجاری‌سازی ایده‌ها.

خدمات مستقیم به فعالان اقتصادی

- برگزاری میز خدمت دستگاه‌های اجرایی
- ثبت و دریافت درخواست‌های فعالان اقتصادی.
- ارجاع مستقیم مسائل به مدیران کل دستگاه‌های اجرایی.
- پیگیری و رفع بخشی از مشکلات در همان جلسات.
- ارسال و پیگیری پرونده‌های مهم از طریق اتاق بازرگانی.

اجرای سه‌شنبه‌های خصوصی: دریافت و پیگیری مسائل و مشکلات فعالان اقتصادی به صورت حضوری و تلفنی.

برگزاری نشست‌های تخصصی با بانک‌های استان

- بررسی وضعیت پرداخت تسهیلات تولیدی.

- بررسی علل تأخیر در فرآیندهای بانکی.
- پیگیری اجرای مصوبات کارگروه تسهیل.
- طرح مشکلات بانکی واحدهای تولیدی و ارائه آنها به بانکهای عامل.

توسعه سرمایه گذاری

- تشکیل شورای راهبردی توسعه استان با هدف مطالعه، پایش و پیگیری طرحهای سرمایه گذاری.
- اجرای برنامه «شنبههای تسهیل گری و سرمایه گذاری»

توسعه گردشگری: برندسازی استان چهارمحال و بختیاری به عنوان مقصد گردشگری در راستای توسعه صنعت گردشگری.

مطالعات بازار و کسب و کار: انجام طرح پژوهشی تکنگاری بازار عشایر کوهرنگ (چلگرد) در ۵۰ سال گذشته و بررسی الگوی کسب و کار نوین آن.

مطالعات سرمایه گذاری: شناسایی عوامل تأثیرگذار بر رشد سرمایه گذاری در استان چهارمحال و بختیاری با مطالعه موردی صنعت فولاد.

اتاق بازرگانی مشهد

رفع موانع مقرراتی و کاهش رویه‌های سلیقه‌ای

اقدامات انجام شده:

- اجرای تفاهم‌نامه مشترک میان اداره کل استاندارد، دامپزشکی و دانشگاه علوم پزشکی برای پذیرش متقابل نتایج آزمایش‌ها، حذف آزمایش‌های تکراری، حذف انحصار قراردادهای آزمایشگاهی و حذف الزام مترای ۵۰ متری برای برخی مجوزهای تولید.
- اصلاح فرآیند صدور پروانه بهره‌برداری در شهرک‌های صنعتی و کاهش حداقل سطح اشتغال مورد نیاز از ۴۰ درصد به ۲۰ درصد.
- توقف اجرای برخی دستورالعمل‌های تأمین اجتماعی و رویه‌های مغایر با آرای دیوان عدالت اداری.
- اجرای استفساریه قانون مالیات بر ارزش افزوده و رفع اختلاف دو ساله در خصوص کارمزد بارنامه شرکت‌های حمل و نقل.

تسهیل سرمایه گذاری، توسعه فناوری و شرکت‌های دانش بنیان

اقدامات انجام شده:

- اختصاص ۱۰۰ هکتار زمین در شهرک‌های صنعتی برای استقرار شرکت‌های دانش بنیان و صنایع کم‌آب‌بر.
- ایجاد مشوق برای حضور شرکت‌های دانش بنیان، خلاق و نوآور در فهرست تأمین کنندگان وزارت نفت.
- ایجاد ۹ هنرستان جوار صنعت و ۳ هنرستان وابسته به دستگاه‌های دولتی برای تربیت نیروی انسانی متخصص.
- تفویض اختیار صدور مجوز نیروگاه‌های تجدیدپذیر تا ۷ مگاوات در استان.

بهبود تأمین مالی و دسترسی به تسهیلات

اقدامات انجام شده:

- تدوین و پیگیری بسته ۳۴ بندی بانکی با همکاری بانک مرکزی.
- افزایش نسبت مصارف به منابع بانکی استان و تزریق منابع جدید به بخش تولید.
- پذیرش قراردادهای خرید تضمینی برق به عنوان وثیقه دریافت تسهیلات نیروگاه‌های تجدیدپذیر.
- اصلاح مقررات تخصیص ارز و حذف یا کاهش سپرده بلوکه شده واحدهای تولیدی.

- افزایش اختیارات مدیران بانک‌های استان در پرداخت تسهیلات.

اصلاح قوانین و مقررات محل کسب و کار

اقدامات انجام شده:

- لغو عوارض صادراتی موسوم به آب مجازی زعفران.
- حذف نیم درصد حق‌الثبت اسناد رسمی برای شرکت‌های تولیدی و دانش‌بنیان.
- اصلاح مقررات تخصیص ارز و کاهش آثار ناشی از بلوکه شدن سرمایه واحدهای تولیدی.
- اصلاح شیوه‌نامه فعالیت‌های گردشگری در منابع آبی با مشارکت بخش خصوصی.
- شناسایی و ارائه مجموعه قوانین و مقررات محل کسب و کار به مراجع ملی.

توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل و صادرات

اقدامات انجام شده:

- صدور مجوز پایانه صادراتی چناران.
- پیگیری فعال‌سازی مسیر ریلی خواف-هرات.
- اجرای طرح نوبت‌دهی در پارکینگ‌های گمرکی و منطقه ویژه اقتصادی.
- پیگیری طرح جامع مرز دوغارون برای تسهیل تردد کامیون‌ها.
- ایجاد مسیر دسترسی جایگزین به شهرک صنعتی کلات.

تسهیل صدور مجوزها و فرآیندهای اداری

اقدامات انجام شده:

- پیشنهاد و اجرای دستورالعمل صدور پروانه تولید بدون کارخانه در سطح کشور.
- تفویض اختیار بررسی و تأیید نقشه‌های ساختمانی واحدهای صنعتی به شرکت شهرک‌های صنعتی.
- امکان صدور پروانه فعالیت چندگانه در یک قطعه زمین.
- کاهش زمان و مدارک مورد نیاز برای ثبت منبع خارجی واردات مواد اولیه.

اصلاح رویه‌های مالیاتی

اقدامات انجام شده:

- تدوین بسته ۲۹ بندی مالیاتی با مشارکت سازمان امور مالیاتی.
- تشکیل اداره تخصصی اجرای قراردادهای کارشناسی مالیاتی برای تسریع رسیدگی‌ها.
- تفویض اختیار بخشودگی جرائم و تقسیط بدهی‌های مالیاتی به مدیران استانی.
- افزایش اختیارات هیأت‌های ماده ۲۵۱ مکرر و اصلاح برخی معافیت‌های مالیاتی.

اصلاح رویه‌های تأمین اجتماعی و روابط کار

اقدامات انجام شده:

- توقف اجرای برخی دستورالعمل‌های مورد اعتراض فعالان اقتصادی.
- پذیرش لیست بیمه با کارکرد کمتر از ۳۰ روز و پذیرش لیست بیمه بانوان در پروژه‌های عمرانی.
- تسهیل صدور مفاصاحساب و گواهی عدم بدهی تأمین اجتماعی.
- تعیین تکلیف برخی اختلافات مربوط به مشاغل سخت و زیان‌آور و قراردادهای پیمانکاری.

تأمین زیرساخت‌های آب و انرژی

اقدامات انجام شده:

- تأمین انشعابات آب، برق و گاز برای بیش از ۲۰۰ واحد اقتصادی خارج از محدوده شهر و روستا.
- رفع اختلاف میان شرکت شهرک‌های صنعتی و شرکت گاز در اجرای ایستگاه‌های گاز و خطوط تغذیه.
- تصویب سند سازگاری با کم‌آبی استان.
- اصلاح حریم واحدهای تولیدی کشاورزی و آبی‌پروری در سطح ملی.

توسعه بازار و زنجیره تأمین

اقدامات انجام شده:

- تدوین سند توسعه کشت گیاهان دارویی با هدف تکمیل زنجیره ارزش و جلوگیری از خام‌فروشی.
- تشکیل کمیته سیاست‌گذاری ریلی برای هماهنگی در تأمین واگن و کاهش هزینه‌های حمل.
- راه‌اندازی سامانه بازارهای عرضه محصولات توسط شهرداری مشهد.
- فراهم شدن امکان خرید مستقیم شکر از سامانه بازارگاه برای واحدهای تولیدی.

اتاق بازرگانی سمنان

بهبود دسترسی فعالان اقتصادی به خدمات حقوقی و قضایی

اقدامات انجام شده:

- اختصاص شعبه ویژه شورای حل اختلاف اقتصادی در اتاق بازرگانی سمنان برای رسیدگی به اختلافات فعالان اقتصادی.
- استقرار کمیته مشاوره حقوقی و پیشگیری از بروز مشکلات حقوقی واحدهای تولیدی و فعالان اقتصادی.

اصلاح رویه‌های مالیاتی

اقدامات انجام شده:

- تفویض اختیار رسیدگی موضوع ماده ۲۵۱ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم به استان‌ها.
- تأیید معافیت مالیات بر ارزش افزوده کارمزد صدور بارنامه شرکت‌های حمل‌ونقل.

تسهیل امور گمرکی و تجاری

اقدامات انجام شده:

- تمدید بخشنامه ترخیص درصدی کالا از گمرک.
- الزام ثبت استان مبدأ تولید کالا در سامانه جامع امور گمرکی.

اصلاح رویه‌های تأمین اجتماعی

اقدامات انجام شده:

- حذف جرائم مربوط به دوره قبل از ابلاغ ماده ۵ قانون بیمه اجتماعی کارگران.

پیشنهاد‌های کلان

- تهیه گزارش ملی پایش آثار جنگ بر محیط کسب و کار استان‌ها.
- تدوین بسته سیاستی ۱۰۰ روزه حمایت از تولید و تجارت در شرایط جنگی.
- طراحی نقشه راه بازسازی اقتصاد و بهبود محیط کسب و کار پس از جنگ.

اتاق بازرگانی رشت

محدودیت دسترسی به اینترنت بین الملل

اقدامات انجام شده: پیگیری اختصاص «اینترنت پرو» به فعالان اقتصادی از طریق اتاق‌های بازرگانی.

پیشنهادها: توسعه دسترسی پایدار و بدون محدودیت بنگاه‌های اقتصادی به اینترنت بین‌الملل به عنوان زیرساخت ضروری کسب و کار.

ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل و لجستیک

اقدامات انجام شده: طرح موضوع استفاده حداکثری از ظرفیت بنادر گیلان برای توسعه تجارت در کریدور شمال-جنوب، به‌ویژه بندر کاسپین و مجتمع بندری انزلی، در یکصد و هشتمین نشست شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی استان با حضور استاندار.

پیشنهادها: توسعه زیرساخت‌های حمل و نقل دریایی و بندری و بهره‌برداری حداکثری از ظرفیت‌های تجاری بنادر استان.

فرآیندهای گمرکی و بروکراسی اداری: تعدد مجوزها، طولانی بودن فرآیندهای گمرکی و ناهماهنگی دستگاه‌های اجرایی.

پیشنهادها:

- ایجاد سازوکار یکپارچه نظیر «پنجره واحد تجارت خارجی استان گیلان» برای تسهیل صادرات و واردات، به‌ویژه در تجارت با کشورهای CIS.
- ایجاد ثبات در مقررات، تسریع فرآیندهای گمرکی، پرهیز از صدور مجوزهای موازی و کاهش بروکراسی اداری در شرایط اضطرار.

محدودیت‌های سازوکارهای مالی در تجارت خارجی

پیشنهادها: بازنگری، طراحی و توسعه سازوکارهای مالی جایگزین از جمله تهاتر منطقه‌ای، استفاده از ارزهای محلی و پیمان‌های مالی دوجانبه.

توسعه شبکه‌سازی تجاری و دیپلماسی اقتصادی

پیشنهادها:

- تقویت دیپلماسی اقتصادی استانی و توسعه همکاری‌های B2B.
- تقویت نقش اتاق‌های بازرگانی در ایجاد ارتباط میان فعالان اقتصادی و تشکیل واحدهای تخصصی توسعه کسب و کار.

حمایت از بنگاه‌های صادراتی و وارداتی

پیشنهادها: طراحی بسته‌های حمایتی ویژه برای بنگاه‌های صادراتی و وارداتی شامل تسهیلات بانکی، مشوق‌های مالیاتی، اولویت در تخصیص ارز و سایر حمایت‌های مورد نیاز.

اتاق بازرگانی بندرعباس

مسائل مالیاتی و سامانه مؤدیان: مشکلات ثبت درآمد املاک و مستغلات در سامانه مالیاتی و محدودیت‌های سامانه مؤدیان. اقدامات انجام شده: پیگیری موضوع در مراجع ذی‌ربط و تعیین تکلیف نحوه ثبت درآمد حاصل از مستغلات در دفاتر کل و روزنامه سایر فعالیت‌های تعریف شده مؤدیان به منظور شفاف‌سازی اطلاعات مالی و بانکی.

پیشنهادها:

- ویرایش فرم اظهارنامه مالیاتی برای ایجاد امکان ثبت تعداد بیشتری از شماره حساب‌های مؤدی.
  - ایجاد امکان معرفی شماره حساب اختصاصی مربوط به درآمد املاک و مستغلات.
  - حمل‌ونقل و ارتباطات تجاری بین‌المللی: محدودیت دسترسی فعالان اقتصادی استان به مسیرهای هوایی منطقه‌ای.
  - اقدامات انجام شده: پیگیری و راه‌اندازی مجدد پرواز بندرعباس-عمان در پاسخ به درخواست فعالان اقتصادی استان.
  - تأمین مواد اولیه صنایع فولادی: مشکلات تأمین مواد اولیه واحدهای فولادی مستقر در منطقه ویژه اقتصادی خلیج فارس.
- اقدامات انجام شده:**

- بررسی موانع تأمین مواد اولیه صنایع فولادی در منطقه ویژه اقتصادی خلیج فارس.
- هماهنگی جهت تأمین مواد اولیه شرکت‌های فولادی استان از طریق واحد تولیدی گندله‌سازی مادکوش.

اتاق بازرگانی شیراز

اصلاح رویه‌های بیمه و تأمین اجتماعی: ابهامات و مشکلات ناشی از تغییر عناوین شغلی در محاسبه حق بیمه. اقدامات انجام شده: اصلاح روش محاسبه و شفاف‌سازی مأخذ تعیین دستمزد ناشی از تغییر عناوین شغلی بر اساس بخشنامه شماره ۱۷۷۷ سازمان تأمین اجتماعی از طریق اجرای صحیح ماده ۵۲ قانون کار. مالیات بر ارزش افزوده: بهره‌مندی مؤدیان از مشوق‌های مالیاتی.

اقدامات انجام شده: برخورداری ۶ مؤدی در ۲۴ دوره مالیاتی از ضریب کاهشی مالیات بر ارزش افزوده در اجرای بند (ت) تبصره (۶) قانون بودجه ۱۴۰۳.

پیگیری مشکلات فعالان اقتصادی در کارگروه حمایت حقوقی و قضایی: رسیدگی به مسائل حقوقی، مالیاتی و اجرایی فعالان اقتصادی استان.

اقدامات انجام شده:

- برگزاری مستمر جلسات هفتگی کارگروه حمایت حقوقی و قضایی از فعالیت‌های اقتصادی استان فارس.
- پیگیری مشکلات پیمانکاران شهرداری در پرداخت مالیات بر ارزش افزوده، به‌ویژه در مواردی که مطالبات آنان به‌صورت اقساطی پرداخت می‌شود.
- پیگیری موضوع در کارگروه مالیاتی و فراهم شدن امکان تسهیل مالیات برای فعالان اقتصادی مشمول.

اتاق بازرگانی اراک

اصلاح افزایش قیمت برق صنایع: اعمال افزایش بهای برق صنایع بر اساس دستورالعمل اجرایی ماده ۳ قانون مانع‌زدایی از توسعه صنعت برق و تحمیل هزینه‌های اضافی به واحدهای صنعتی.

اقدامات انجام شده:

- طرح موضوع در شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی استان مرکزی و پیگیری مستمر از طریق دبیرخانه شورای گفت‌وگوی استان.
- انعکاس موضوع به دبیرخانه شورای گفت‌وگوی ملی، کمیته حمایت از کسب‌وکار و سایر شوراهای استانی.
- پیگیری حقوقی موضوع تا طرح در کمیته حمایت از کسب‌وکار و استناد به رأی هیأت تخصصی صنایع و بازرگانی دیوان عدالت اداری.

نتایج:

- صدور دستور توقف اجرای مصوبه افزایش قیمت برق صنایع توسط دیوان عدالت اداری.
  - ابلاغ شرکت توانیر به شرکت‌های توزیع برق برای اصلاح قبوض صادره در بازه زمانی مربوطه.
  - تأکید بر رعایت مشارکت بخش خصوصی در تدوین و اجرای مقررات مرتبط با قیمت‌گذاری برق صنایع.
- معافیت مالیات بر ارزش افزوده کارمزد صدور بارنامه:** مطالبه مالیات و جرائم سنگین از شرکت‌های حمل‌ونقل بابت کارمزد صدور بارنامه به دلیل عدم پذیرش معافیت مالیاتی توسط سازمان امور مالیاتی.

اقدامات انجام شده:

- طرح موضوع در شورای گفت‌وگوی استان مرکزی و پیگیری از طریق دبیرخانه شورای گفت‌وگوی ملی، کمیته حمایت از کسب‌وکار و کمیسیون لجستیک اتاق ایران.
- پیگیری موضوع در سطح ملی و طرح آن در سایر شوراهای گفت‌وگوی استانی.

نتایج:

- تأیید استفساریه مجلس شورای اسلامی توسط شورای نگهبان در خصوص شمول معافیت مالیات بر ارزش افزوده برای کارمزد صدور بارنامه.
  - رفع ابهام قانونی و کاهش مطالبات مالیاتی و جرائم مترتب بر شرکت‌های حمل‌ونقل.
- اصلاح نحوه اجرای ماده ۳۸ قانون تأمین اجتماعی:** مطالبه حق بیمه از قراردادهای خرید تجهیزات و ماشین‌آلات و ایجاد هزینه‌های غیرواقعی برای واحدهای تولیدی در فرآیند حسابرسی تأمین اجتماعی.

اقدامات انجام شده:

- طرح موضوع در شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی استان و ارائه پیشنهادی اصلاحی به دبیرخانه شورای گفت‌وگوی ملی.
- پیگیری موضوع از طریق مرکز بهبود کسب‌وکار و کمیسیون مالیات، کار و تأمین اجتماعی.
- درخواست شفاف‌سازی نحوه حسابرسی و تفکیک قراردادهای خرید تجهیزات از قراردادهای مشمول حق بیمه.

نتایج:

- اصلاح و ابلاغ نحوه اجرای ماده ۳۸ قانون تأمین اجتماعی و استانداردسازی کاربرد شماره ۳ توسط سازمان تأمین اجتماعی.
- تصریح عدم تعلق حق بیمه به قراردادهای صرفاً خرید کالا، تجهیزات و ماشین‌آلات فاقد نیروی انسانی اجرایی.
- رفع بخش مهمی از اختلافات و هزینه‌های تحمیلی به فعالان اقتصادی و واحدهای تولیدی.

اتاق بازرگانی کرمانشاه

افزایش قیمت زمین: افزایش قابل توجه قیمت زمین در شهرک‌ها و نواحی صنعتی استان و کاهش انگیزه سرمایه‌گذاری به دلیل شرایط کمتر توسعه یافته استان.

اقدامات انجام شده: طرح موضوع در شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی و پیگیری از سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی.

پیشنهاد: تثبیت قیمت زمین، اعمال تخفیف ویژه برای استان‌های محروم، فروش اقساطی بلندمدت و واگذاری رایگان زمین به صنایع اولویت‌دار.

نتایج: تثبیت قیمت زمین در شهرک‌ها و نواحی صنعتی کرمانشاه تا پایان سال ۱۴۰۴ و امکان فروش اقساطی زمین.

برق و انرژی: محاسبه حق ترانزیت برق بر مبنای دیماند به جای مصرف واقعی و ابهام در نحوه وصول مطالبات از واحدهای تولیدی.

اقدامات انجام شده: پیگیری موضوع از طریق شورای گفت‌وگو و طرح مشکلات واحدهای صنعتی با وزارت نیرو.

پیشنهاد: محاسبه حق ترانزیت بر اساس مصرف واقعی و عدم قطع برق واحدهای تولیدی صرفاً به دلیل بدهی حق ترانزیت.

نتایج: تغییر مبنای محاسبه حق ترانزیت برق از دیماند به مصرف واقعی و تفکیک بدهی ترانزیت از بدهی جاری.

سوخت معادن: کاهش سهمیه سوخت معادن استان علی‌رغم تأیید نیاز واقعی توسط سازمان صنعت، معدن و تجارت.

اقدامات انجام شده: پیگیری موضوع از طریق شورای گفت‌وگو و مکاتبه با وزارت نفت و شرکت پخش فرآورده‌های نفتی.

پیشنهاد: افزایش سهمیه سوخت معادن و الزام شرکت پخش به رعایت سهمیه‌های اعلامی سازمان صمت.

نتایج: الزام شرکت پخش فرآورده‌های نفتی به رعایت نظر کارشناسی سازمان صمت و جلوگیری از کاهش سهمیه معادن دارای فعالیت واقعی.

گمرک و تجارت مرزی: اختلال در فرآیندهای گمرکی مرزهای خسروی و پرویزخان به دلیل قطع فیبر نوری و نبود آزمایشگاه قرنطینه مجهز.

اقدامات انجام شده: طرح مشکلات زیرساختی مرزها در شورای گفت‌وگو و پیگیری از دستگاه‌های مسئول.

پیشنهاد: راه‌اندازی سیستم بی‌سیم پشتیبان گمرک، ایجاد آزمایشگاه‌های قرنطینه در مرزها و احداث آزمایشگاه مرکزی با مشارکت بخش خصوصی.

نتایج: الزام گمرک به راه‌اندازی سیستم پشتیبان ارتباطی و توسعه زیرساخت‌های آزمایشگاهی در پایانه‌های مرزی برای تسهیل تجارت.

اتاق بازرگانی بوشهر

ثبت سفارش و تجارت خارجی: حذف امکان ویرایش ثبت سفارش در سامانه جامع تجارت پس از اعمال تغییرات جدید، که موجب کاهش سهمیه وارداتی، مشکل در رفع تعهدات ارزی، افزایش پرونده‌های تعزیراتی و اختلال در تولید و تجارت شده بود.

اقدامات انجام شده: پیگیری مستمر اتاق بازرگانی بوشهر با سازمان توسعه تجارت ایران.

نتایج: امکان ویرایش ۴ رقم اول کد تعرفه برای کالاهای ضروری پس از دریافت تخصیص ارز تا تاریخ ۱۴۰۵/۰۱/۳۱ فراهم شد.

صادرات و ضمانت‌نامه‌های صادراتی: الزام ارسال فیزیکی ضمانت‌نامه‌های صادراتی به سازمان توسعه تجارت برای افزایش سقف صادرات که موجب طولانی شدن فرآیندها و ریسک مفقودی اسناد می‌شد.

اقدامات انجام شده: پیگیری موضوع از سوی اتاق بازرگانی بوشهر با سازمان توسعه تجارت.

نتایج: اختیار افزایش سقف صادرات با استفاده از ضمانت‌نامه‌های صادراتی از سازمان توسعه تجارت به ادارات کل صمت استان‌ها تفویض شد و فرآیندها تسهیل گردید.

کارت بازرگانی و تعهدات ارزی: عدم امکان تمدید کارت بازرگانی برخی فعالان اقتصادی به دلیل تعهدات ارزی واردات، در حالی که کالاهای آنان در گمرک موجود بوده و امکان ترخیص نداشتند، موضوعی که باعث افزایش هزینه‌ها و اختلال در فعالیت‌های تجاری و تولیدی شده بود.

اقدامات انجام شده: پیگیری مشترک اتاق بازرگانی بوشهر و اداره کل صمت استان و استناد به دستورالعمل اجرایی مقررات صادرات و واردات.

نتایج: مشکل تمدید کارت بازرگانی بازرگانان معرفی شده مرتفع و امکان ادامه فرآیند ترخیص کالا فراهم شد.

اتاق بازرگانی کرج

محدودیت‌ها و اختلالات اینترنت و زیرساخت‌های دیجیتال: اختلال، کندی و قطعی اینترنت در مقاطع مختلف زمانی به یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های فعالان اقتصادی تبدیل شده است. این مسئله به‌ویژه برای کسب‌وکارهای فعال در حوزه تجارت الکترونیک، بازاریابی دیجیتال، صادرات خدمات، ارتباطات بین‌المللی، استفاده از سامانه‌های برخط و شرکت‌های دانش‌بنیان آثار قابل توجهی داشته است.

- اختلال در ارتباط با مشتریان و تأمین‌کنندگان خارجی
- کاهش سرعت انجام فرآیندهای تجاری و اداری
- اختلال در استفاده از سامانه‌های آنلاین و پلتفرم‌های بین‌المللی
- افزایش هزینه‌های عملیاتی بنگاه‌ها
- وقفه در فرآیند فروش و خدمات پس از فروش
- کاهش اعتماد و همکاری برخی شرکای تجاری خارجی
- کاهش بهره‌وری کسب‌وکارهای مبتنی بر فناوری اطلاعات
- آسیب به صادرات خدمات فنی، مهندسی و فناوری
- ایجاد عدم قطعیت در برنامه‌ریزی کسب‌وکارهای دیجیتال

راهکار پیشنهادی:

- تأمین اینترنت پایدار و باکیفیت برای بنگاه‌های اقتصادی
- ایجاد دسترسی ویژه و بدون محدودیت برای واحدهای تولیدی و صادراتی
- کاهش اختلالات در سامانه‌های بین‌المللی موردنیاز تجارت
- تقویت زیرساخت‌های ارتباطی و دیجیتال کشور با رویکرد حمایت از کسب‌وکار

تورم، نوسانات ارزی و تأمین ارز: افزایش نرخ ارز و تورم فزاینده موجب افزایش هزینه‌های تولید و تجارت شده و تأمین ارز از تالار دوم فشار مضاعفی بر نقدینگی بنگاه‌ها وارد کرده است.

پیامدها:

- افزایش قیمت تمام‌شده کالاها
- کاهش قدرت رقابت بنگاه‌ها
- فشار بیشتر بر واحدهای کوچک و متوسط
- کاهش ظرفیت تولید
- تعویق طرح‌های توسعه‌ای و سرمایه‌گذاری

راهکار پیشنهادی:

- تسهیل دسترسی به ارز مورد نیاز تولیدکنندگان
- ایجاد ثبات در سیاست‌های ارزی
- طراحی ابزارهای حمایتی برای بنگاه‌های کوچک و متوسط

تأمین مواد اولیه و نوسانات بازار: افزایش هزینه‌های ارزی و بی‌ثباتی بازار، تأمین مواد اولیه را با دشواری مواجه کرده‌است.

پیامدها:

- افزایش عدم قطعیت در برنامه‌ریزی تولید
- رشد هزینه‌های تولید
- کاهش قابلیت پیش‌بینی فعالیت‌های اقتصادی

راهکار پیشنهادی:

- تسهیل واردات مواد اولیه
- ایجاد ثبات در زنجیره تأمین
- بهبود سیاست‌های تخصیص ارز و تأمین کالاهای واسطه‌ای

اتاق بازرگانی کرمان

مالیات، بیمه و تأمین اجتماعی

اقدامات و دستاوردها:

- ایجاد مرکز تخصصی کسب و کار برای پیگیری پرونده‌های مالیاتی، بیمه‌ای، بانکی و حقوقی فعالان اقتصادی
- اصلاح ترکیب هیأت‌های تجدیدنظر تشخیص مطالبات تأمین اجتماعی و انتخاب نماینده هیأت امنای سازمان از طریق آزمون
- پیگیری اجرای کامل ماده ۳۶ قانون تأمین اجتماعی و سامانه هوشمند دریافت لیست
- پیگیری انتزاع هیأت‌های تشخیص مطالبات تأمین اجتماعی از بدنه سازمان در اجرای برنامه هفتم توسعه
- طرح شکایت ابطال بخشنامه اصلاح عناوین شغلی در دیوان عدالت اداری
- اصلاح رویه‌های حسابرسی تأمین اجتماعی و جلوگیری از بازرسی‌های سلیقه‌ای سنوات گذشته
- حل پرونده‌های مهم مالیاتی از طریق بهبود حضور نمایندگان اتاق در هیأت‌های حل اختلاف

انرژی و زیرساخت

اقدامات و دستاوردها:

- حذف هزینه ترانزیت برق برای مشترکان صنعتی با دیمانند کمتر از یک مگاوات
- پیشنهاد تدوین آیین‌نامه اجرایی ماده ۲۵ قانون بهبود محیط کسب و کار برای جبران خسارات ناشی از قطعی برق و انرژی
- طرح شکایت برای ابطال حق‌النظاره چاه‌های آب در بخش صنعت

تجارت خارجی و رفع تعهد ارزی

اقدامات و دستاوردها:

- تمدید مهلت رفع تعهدات ارزی صادرکنندگان
- ارائه پیشنهاد اصلاح ارزش پایه صادراتی و واقعی‌سازی آن
- ارائه راهکارهای متنوع برای بازگشت ارز صادراتی به‌ویژه در محصولات کشاورزی

- اصلاح پایه گمرکی پسته و تسهیل رفع تعهد ارزی صادرکنندگان
- همکاری با وزارت جهاد کشاورزی برای توسعه صادرات پسته به اتحادیه اروپا

نظام بانکی و تأمین مالی

اقدامات و دستاوردها:

- پیگیری پذیرش قراردادهای واگذاری زمین شهرک‌های صنعتی به‌عنوان وثیقه بانکی
- ارائه پیشنهاد الزام بانک‌ها به پذیرش این قراردادها معادل اسناد رسمی
- اجرای مطالعات روش‌های نوین تأمین مالی برای بنگاه‌های کوچک و متوسط
- ارائه پیشنهادهای ملی برای تسهیل تأمین مالی پروژه‌ها از طریق بازار سرمایه

معادن و مجوزها

اقدامات و دستاوردها:

- ایجاد پنجره واحد استعلامات معدنی و کاهش زمان پاسخگویی دستگاه‌ها
- رفع تعارضات دستگاهی برای ده‌ها واحد معدنی استان
- پیگیری اصلاح ماده ۲۶ آیین‌نامه اجرایی قانون معادن
- ارائه پیشنهاد اصلاح حقوق دولتی معادن بر مبنای استخراج واقعی و شرایط بازار

کشاورزی و صادرات محصولات کشاورزی

اقدامات و دستاوردها:

- رفع موانع اجرایی پایانه صادراتی گلشن‌آرای ارم و افزایش ظرفیت صادرات محصولات کشاورزی از حدود ۸۰۰ تن به بیش از ۷ هزار تن در سال
- ارائه بسته اصلاح استانداردهای ملی خرما و پسته
- حذف پنج محصول کشاورزی از فهرست محصولات آب‌بر
- توسعه بازارهای صادراتی محصولات کشاورزی به‌ویژه پسته

بهبود محیط کسب‌وکار و حکمرانی

اقدامات و دستاوردها:

- دریافت دسترسی گزارش‌گیری از درگاه ملی مجوزها و طراحی داشبورد نظارتی عملکرد دستگاه‌های اجرایی
- تشکیل کارگروه مطالبه‌گری برای پیگیری عملکرد دستگاه‌ها
- برگزاری مستمر دوره‌های آموزشی آشنایی فعالان اقتصادی با الزامات محیط کسب‌وکار
- ارائه بسته‌ای از پیشنهادهای اصلاحی ملی شامل:
  - ایجاد موتور یکپارچه استعلامات بین دستگاهی
  - اصلاح مواد ۲۱ و ۲۷ قانون کار

- تسهیل و تایق بانکی
- تنوع بخشی به روش های رفع تعهد ارزی
- حمایت بیمه ای از اصناف و کاهش هزینه های کارفرمایی
- توسعه ابزارهای تأمین مالی پروژه ها از طریق بازار سرمایه

نتایج: اتاق کرمان علاوه بر حل مسائل موردی فعالان اقتصادی در حوزه های مالیات، بیمه، انرژی و تجارت خارجی، مجموعه ای از اصلاحات ساختاری و پیشنهادهای ملی را در حوزه های تأمین مالی، معدن، صادرات، قانون کار و تأمین اجتماعی پیگیری و به شورای گفت و گوی مرکز منعکس کرده است.

